Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έβδομο τμήμα)

της 6ης Μαρτίου 2025 *

«Παράβαση κράτους μέλους – Άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ – Επεξεργασία των αποβλήτων – Οδηγία 2008/98/ΕΚ – Αδρανή υλικά από πέτρα που εναποτίθενται στον χώρο απόρριψης του Biljane Donje (Κροατία) – Άρθρο 5, παράγραφος 1 – Έννοια του όρου "υποπροϊόν" – Άρθρο 13 – Υποχρέωση των κρατών μελών να μεριμνούν για την προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος – Άρθρο 15, παράγραφος 1 – Υποχρέωση να εξασφαλίζεται ότι τα απόβλητα υποβάλλονται σε επεξεργασία από τον κάτοχό τους ή από άλλα καθοριζόμενα πρόσωπα – Απόφαση του Δικαστηρίου με την οποία διαπιστώνεται παράβαση – Μη εκτέλεση – Χρηματικές κυρώσεις – Κατ' αποκοπήν ποσό – Χρηματική ποινή»

Στην υπόθεση C-315/23,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, λόγω παραβάσεως, ασκηθείσα στις 23 Μαΐου 2023,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τη M. Escobar Gómez, καθώς και από τους M. Mataija και P. Ondrůšek,

προσφεύγουσα,

κατά

Δημοκρατίας της Κροατίας, εκπροσωπούμενης από την G. Vidović Mesarek,

καθής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα),

συγκείμενο από τους F. Biltgen (εισηγητή), πρόεδρο του πρώτου τμήματος, προεδρεύοντα του εβδόμου τμήματος, M. L. Arastey Sahún, πρόεδρο του πέμπτου τμήματος, και J. Passer, δικαστή,

γενικός εισαγγελέας: P. Pikamäe

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

* Γλώσσα διαδικασίας: η κροατική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την προσφυγή της, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

– να διαπιστώσει ότι η Δημοκρατία της Κροατίας, μη λαμβάνοντας τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως της 2ας Μαΐου 2019, Επιτροπή κατά Κροατίας (Χώρος απόρριψης του Biljane Donje) (C-250/18, στο εξής: απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας, EU:C:2019:343), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ·

– να υποχρεώσει τη Δημοκρατία της Κροατίας, βάσει του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, να καταβάλει στην Επιτροπή κατ' αποκοπήν ποσό ύψους 840 ευρώ ημερησίως πολλαπλασιαζόμενο επί τον αριθμό των ημερών από την ημερομηνία δημοσιεύσεως της αποφάσεως με την οποία διαπιστώθηκε η παράβαση έως είτε την ημερομηνία εκτελέσεως της εν λόγω αποφάσεως από τη Δημοκρατία της Κροατίας είτε, εάν δεν έχει εκτελεσθεί ως τότε η απόφαση, την ημερομηνία εκδόσεως αποφάσεως του Δικαστηρίου στην υπό κρίση υπόθεση, λαμβανομένου υπόψη ότι το ελάχιστο κατ' αποκοπήν ποσό ανέρχεται σε 392 000 ευρώ·

– να υποχρεώσει τη Δημοκρατία της Κροατίας να καταβάλει στην Επιτροπή ημερήσια χρηματική ποινή ύψους 7 560 ευρώ, ανά ημέρα καθυστερήσεως εκτελέσεως της αποφάσεως με την οποία διαπιστώθηκε η παράβαση, από την ημερομηνία εκδόσεως αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση έως την ημερομηνία της εκ μέρους της Δημοκρατίας της Κροατίας πλήρους εκτελέσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, και

– να καταδικάσει τη Δημοκρατία της Κροατίας στα δικαστικά έξοδα.

Το νομικό πλαίσιο

Η οδηγία 2008/98/ΕΚ

2 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών (ΕΕ 2008, L 312, σ. 3), το οποίο φέρει τον τίτλο «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας εμποδίζοντας ή μειώνοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της παραγωγής και της διαχείρισης αποβλήτων, και περιορίζοντας τον συνολικό αντίκτυπο της χρήσης των πόρων και βελτιώνοντας την αποδοτικότητά της.»

3 Το άρθρο 3, σημείο 1, της οδηγίας ορίζει ως «απόβλητο» «κάθε ουσία ή αντικείμενο το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει».

4 Το άρθρο 5 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Υποπροϊόντα», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Μια ουσία ή αντικείμενο που προκύπτει από διαδικασία παραγωγής, πρωταρχικός σκοπός της οποίας δεν είναι η παραγωγή αυτού του στοιχείου, μπορεί να θεωρείται ότι δεν συνιστά απόβλητο όπως αναφέρεται στο άρθρο 3, σημείο 1) αλλά υποπροϊόν μόνον εάν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α) είναι βέβαιη η περαιτέρω χρήση της ουσίας ή του αντικειμένου,

β) η ουσία ή το αντικείμενο είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν απ' ευθείας χωρίς άλλη επεξεργασία πέραν της συνήθους βιομηχανικής πρακτικής,

γ) η ουσία ή το αντικείμενο παράγεται ως αναπόσπαστο μέρος μιας παραγωγικής διαδικασίας, και

δ) η περαιτέρω χρήση είναι σύννομη, δηλαδή η ουσία ή το αντικείμενο πληροί όλες τις σχετικές απαιτήσεις περί προϊόντων και προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας για τη συγκεκριμένη χρήση και δεν πρόκειται να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον ή την ανθρώπινη υγεία.»

5 Το άρθρο 13 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος», προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι η διαχείριση των αποβλήτων πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον, και ιδίως:

α) χωρίς να δημιουργείται κίνδυνος για το νερό, τον αέρα, το έδαφος, τα φυτά ή τα ζώα,

β) χωρίς να προκαλείται όχληση από θόρυβο ή οσμές, και

γ) χωρίς να επηρεάζεται δυσμενώς το τοπίο ή οι τοποθεσίες ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.»

6 Το άρθρο 15 της οδηγίας 2008/98, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ευθύνη για τη διαχείριση των αποβλήτων», ορίζει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι οι αρχικοί παραγωγοί ή άλλοι κάτοχοι αποβλήτων πραγματοποιούν οι ίδιοι την επεξεργασία των αποβλήτων ή αναθέτουν την επεξεργασία σε έμπορο ή σε οργανισμό ή σε επιχείρηση που εκτελεί εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων ή μέσω διακανονισμού με δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό συλλογής αποβλήτων σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 13.»

Η ανακοίνωση του 2023

7 Η ανακοίνωση της Επιτροπής 2023/C 2/01, η οποία φέρει τον τίτλο «Οικονομικές κυρώσεις στις διαδικασίες επί παραβάσει» (ΕΕ 2023, C 2, σ. 1, στο εξής: ανακοίνωση του 2023), περιλαμβάνει, στα σημεία της 3 και 4, τους κανόνες που αφορούν, αντιστοίχως, τη «χρηματική ποινή» και την «πληρωμή κατ' αποκοπή ποσού».

8 Το σημείο 3.2 της ως άνω ανακοινώσεως, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εφαρμογή του συντελεστή σοβαρότητας (συντελεστής σε κλίμακα μεταξύ 1 και 20)», έχει ως εξής:

«Παράβαση που αφορά τη μη εκτέλεση δικαστικής απόφασης από κράτος μέλος […] θεωρείται πάντοτε σοβαρή. Για να προσαρμοστεί το ποσό της ποινής στις ειδικές περιστάσεις της υπόθεσης, η Επιτροπή καθορίζει τον συντελεστή σοβαρότητας βάσει δύο παραμέτρων: αφενός, της σημασίας των ενωσιακών κανόνων που παραβιάστηκαν ή δεν μεταφέρθηκαν στο εθνικό δίκαιο και, αφετέρου, των επιπτώσεων της παράβασης επί των γενικών και των ειδικών συμφερόντων.

[…] η σοβαρότητα της παράβασης προσδιορίζεται με συντελεστή που καθορίζει η Επιτροπή βάσει κλίμακας με κατώτατο όριο το 1 και ανώτατο όριο το 20.»

9 Κατά το σημείο 3.3 της εν λόγω ανακοινώσεως, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εφαρμογή του συντελεστή διάρκειας»:

«[…]

Ο συντελεστής διάρκειας εκφράζεται ως πολλαπλασιαστής με κατώτατο ύψος το 1 και ανώτατο το 3. Υπολογίζεται σε τιμή 0,10 μηνιαίως από την ημερομηνία έκδοσης της πρώτης δικαστικής απόφασης […]

[…]».

10 Το σημείο 3.4 της ίδιας ανακοινώσεως, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ικανότητα πληρωμής του κράτους μέλους», προβλέπει τα εξής:

«[…]

Το επίπεδο των κυρώσεων που απαιτείται για να λειτουργήσουν αποτρεπτικά θα ποικίλλει ανάλογα με την ικανότητα πληρωμής των κρατών μελών. Το εν λόγω αποτρεπτικό αποτέλεσμα αντικατοπτρίζεται στον συντελεστή n. Ο συντελεστής αυτός ορίζεται ως σταθμισμένος γεωμετρικός μέσος όρος, αφενός, του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) […] του οικείου κράτους μέλους σε σύγκριση με τον μέσο όρο των ΑΕΠ των κρατών μελών, με συντελεστή στάθμισης δύο, και, αφετέρου, του πληθυσμού του οικείου κράτους μέλους, σε σύγκριση με τον μέσο όρο των πληθυσμών των κρατών μελών, με συντελεστή στάθμισης ένα. Ο εν λόγω μέσος όρος αντιστοιχεί στην ικανότητα πληρωμής του οικείου κράτους μέλους σε σχέση με την ικανότητα πληρωμής των άλλων κρατών μελών:

$$\text{facteur n} = \left(\frac{\text{PIB}_n}{\text{PIB}_{moy}}\right)^{2/3} \text{x} \left(\frac{\text{Pop}_n}{\text{Pop}_{moy}}\right)^{1/3}$$

[…]

[…] η Επιτροπή αποφάσισε να αναθεωρήσει την οικεία μέθοδο υπολογισμού του συντελεστή n, ο οποίος βασίζεται πλέον κυρίως στο ΑΕΠ των κρατών μελών και, δευτερευόντως, στον πληθυσμό τους ως δημογραφικό κριτήριο που δίνει τη δυνατότητα να διατηρείται εύλογη απόκλιση μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών. Λαμβάνοντας υπόψη τον πληθυσμό των κρατών μελών για το ένα τρίτο του υπολογισμού του συντελεστή n, μειώνεται σε εύλογο βαθμό η διακύμανση των

συντελεστών n των κρατών μελών, σε σύγκριση με τον υπολογισμό που βασίζεται αποκλειστικά στο ΑΕΠ των κρατών μελών. Προστίθεται επίσης ένα στοιχείο σταθερότητας στον υπολογισμό του συντελεστή n, δεδομένου ότι ο πληθυσμός δεν είναι πιθανό να παρουσιάζει σημαντικές διαφορές σε ετήσια βάση. Αντιθέτως, το ΑΕΠ κράτους μέλους ενδέχεται να παρουσιάζει υψηλότερες ετήσιες διακυμάνσεις, ιδίως σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Ταυτόχρονα, δεδομένου ότι το ΑΕΠ του κράτους μέλους αντιστοιχεί ακόμη στα δύο τρίτα του υπολογισμού, εξακολουθεί να αποτελεί τον πρωταρχικό παράγοντα στην εκτίμηση της ικανότητας πληρωμής του εν λόγω κράτους μέλους.

[…]»

11 Με το σημείο 4.2 της ανακοινώσεως του 2023 διευκρινίζεται η μέθοδος υπολογισμού του κατ' αποκοπήν ποσού ως ακολούθως:

«Το κατ' αποκοπή ποσό υπολογίζεται κατά τρόπο σε μεγάλο βαθμό παρόμοιο με τη μέθοδο υπολογισμού της χρηματικής ποινής, και συγκεκριμένα:

– με πολλαπλασιασμό ενός βασικού κατ' αποκοπή ποσού με έναν συντελεστή σοβαρότητας,

– με πολλαπλασιασμό του αποτελέσματος με τον συντελεστή n,

– με πολλαπλασιασμό του αποτελέσματος με τον αριθμό των ημερών κατά τις οποίες συνεχίζεται η παράβαση […]

[…]».

12 Το σημείο 4.2.1 της εν λόγω ανακοινώσεως έχει ως εξής:

«Για να υπολογιστεί το κατ' αποκοπή ποσό, το ημερήσιο ποσό πολλαπλασιάζεται με τον αριθμό των ημερών κατά τις οποίες συνεχίζεται η παράβαση. Ο αριθμός αυτός ορίζεται ως εξής:

– σε προσφυγές που ασκούνται βάσει του άρθρου 260 παράγραφος 2, [ΣΛΕΕ], είναι ο αριθμός των ημερών που μεσολαβούν μεταξύ της ημερομηνίας έκδοσης της πρώτης απόφασης του Δικαστηρίου και της ημερομηνίας κατά την οποία τερματίζεται η παράβαση, ή, σε περίπτωση μη εκτέλεσης της απόφασης, της ημερομηνίας έκδοσης της απόφασης βάσει του άρθρου 260 [ΣΛΕΕ].

[…]»

13 Το σημείο 4.2.2 της εν λόγω ανακοινώσεως έχει ως ακολούθως:

«Για τον υπολογισμό του κατ' αποκοπή ποσού, η Επιτροπή εφαρμόζει τον ίδιο συντελεστή σοβαρότητας και τον ίδιο σταθερό συντελεστή n, όπως και για τον υπολογισμό της χρηματικής ποινής […]

Το βασικό κατ' αποκοπή ποσό είναι μικρότερο από το ποσό των χρηματικών ποινών. […]

Το βασικό κατ' αποκοπή ποσό που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του κατ' αποκοπή ποσού καθορίζεται στο σημείο 2 του παραρτήματος I.

[…]»

14 Το παράρτημα Ι της ανακοινώσεως του 2023, το οποίο φέρει τον τίτλο «Στοιχεία που χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό των οικονομικών κυρώσεων που προτείνονται στο Δικαστήριο», προβλέπει, στο σημείο του 1, ότι το βασικό κατ' αποκοπή ποσό για τη χρηματική ποινή που μνημονεύεται στο σημείο 3.1 της συγκεκριμένης ανακοινώσεως καθορίζεται σε 3 000 ευρώ ημερησίως, στο σημείο του 2, ότι το βασικό κατ' αποκοπή ποσό για το κατ' αποκοπή ποσό που μνημονεύεται στο σημείο 4.2.2 της εν λόγω ανακοινώσεως καθορίζεται σε 1 000 ευρώ ημερησίως και, στο σημείο 3, ότι ο συντελεστής «n» για τη Δημοκρατία της Κροατίας καθορίζεται σε 0,14. Στο σημείο 5 του εν λόγω παραρτήματος Ι διευκρινίζεται ότι το κατώτατο κατ' αποκοπή ποσό που καθορίζεται για τη Δημοκρατία της Κροατίας ανέρχεται σε 392 000 ευρώ.

Η απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας

15 Με την απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας το Δικαστήριο έκρινε ότι:

– μη διαπιστώνοντας ότι τα αδρανή υλικά από πέτρα που εναποτίθενται στον χώρο απόρριψης του Biljane Donje (Κροατία) είναι απόβλητα και όχι υποπροϊόντα, καθώς και ότι πρέπει να αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης ως απόβλητα, η Δημοκρατία της Κροατίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98·

– μη λαμβάνοντας όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει ότι η διαχείριση των αποβλήτων που εναποτίθενται στον χώρο απόρριψης του Biljane Donje πραγματοποιείται χωρίς διακινδύνευση της ανθρώπινης υγείας και χωρίς βλάβη του περιβάλλοντος, η Δημοκρατία της Κροατίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 13 της οδηγίας 2008/98, και

– μη λαμβάνοντας τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει ότι ο κάτοχος των αποβλήτων που εναποτίθενται στον χώρο απόρριψης του Biljane Donje πραγματοποιεί ο ίδιος την επεξεργασία των αποβλήτων ή αναθέτει την επεξεργασία σε έμπορο ή σε οργανισμό ή σε επιχείρηση που εκτελεί εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων ή μέσω διακανονισμού με δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό συλλογής αποβλήτων, η Δημοκρατία της Κροατίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

16 Με έγγραφο της 28ης Μαΐου 2019, η Επιτροπή κάλεσε τη Δημοκρατία της Κροατίας να της γνωστοποιήσει τα μέτρα τα οποία έχουν ληφθεί ή τα οποία σχεδιάζεται να ληφθούν, καθώς και σχετικό αναλυτικό χρονοδιάγραμμα, προκειμένου το εν λόγω κράτος μέλος να συμμορφωθεί προς την απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας.

17 Με την από 17ης Οκτωβρίου 2019 απάντησή της, η Δημοκρατία της Κροατίας επισήμανε ότι τα αδρανή υλικά από πέτρα που εναποτίθενται στον χώρο απόρριψης του Biljane Donje προορίζονταν για την ανακαίνιση του αεροδρομίου του Ζάνταρ (Κροατία) και για την αποκατάσταση υπαίθριων ορυχείων σε εγκαταλελειμμένους χώρους εξορύξεως βωξίτη. Το εν λόγω κράτος μέλος έκανε λόγο για ορισμένο αριθμό μέτρων που επρόκειτο να ληφθούν προς τούτο, χωρίς πάντως να προσκομίσει χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των σχεδιαζόμενων μέτρων.

18 Η Επιτροπή, εκτιμώντας, κατόπιν των συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ αυτής και των κροατικών αρχών στις 5 και 6 Νοεμβρίου 2019, καθώς και στις 16 Ιουνίου 2021, ότι η Δημοκρατία της Κροατίας δεν είχε λάβει όλα τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, δεδομένου ότι οι κροατικές αρχές δεν διευκρίνισαν ποια ειδικά μέτρα σχεδίαζαν να λάβουν προκειμένου να συμμορφωθούν προς την εν λόγω απόφαση ούτε το χρονικό διάστημα εντός του οποίου θα τα έθεταν σε εφαρμογή, απηύθυνε στο συγκεκριμένο κράτος μέλος, στις 23 Σεπτεμβρίου 2021, προειδοποιητική επιστολή με την οποία το καλούσε να υποβάλει τις παρατηρήσεις του εντός προθεσμίας δύο μηνών από την παραλαβή της επιστολής.

19 Στις 23 Νοεμβρίου 2021 η Δημοκρατία της Κροατίας απάντησε στην ως άνω προειδοποιητική επιστολή επισημαίνοντας ότι εξακολουθούσε να διενεργείται ανάλυση των ιδιοτήτων των λιθωδών σκωριών, οι οποίες αποτελούν την ουσία που εναποτίθεται στον χώρο απόρριψης του Biljane Donje και οι οποίες έχουν τη μορφή αδρανών υλικών (στο εξής: επίμαχες σκωρίες), προκειμένου να προσδιορισθούν οι δυνατότητες χρησιμοποιήσεώς τους ως οικοδομικών υλικών, και ότι, για τη συγκεκριμένη ανάλυση, είχε επιλεγεί ειδικός εμπειρογνώμονας στο πλαίσιο διαδικασίας για τη σύναψη δημοσίας συμβάσεως, ο οποίος επρόκειτο να παραδώσει την έκθεσή του πραγματογνωμοσύνης έως την 21η Μαρτίου 2022. Το εν λόγω κράτος μέλος διευκρίνισε ότι η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας εξαρτάται από τα πορίσματα της εν λόγω εκθέσεως.

20 Κατά τη Δημοκρατία της Κροατίας, μολονότι από την εν λόγω έκθεση πραγματογνωμοσύνης προκύπτει ότι οι επίμαχες σκωρίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως οικοδομικά υλικά, το εν λόγω κράτος μέλος έχει τρεις δυνατότητες. Κατ' ουσίαν, πρώτον, για την υλοποίηση έργων δημοσίου συμφέροντος, τα αδρανή υλικά από πέτρα μπορούν να διατεθούν δωρεάν στους οργανισμούς τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοικήσεως, οι οποίοι θα πρέπει να κληθούν προηγουμένως να εκδηλώσουν το ενδιαφέρον τους για αυτά. Δεύτερον, σε περίπτωση ελλείψεως ενδιαφέροντος για την πρώτη επιλογή ή σε περίπτωση ανεπαρκούς ενδιαφέροντος για το σύνολο των εν λόγω αδρανών υλικών, αυτά θα μπορούσαν να διατεθούν έναντι τιμήματος σε οργανισμούς τοπικής ή περιφερειακής αυτοδιοικήσεως ή σε νομικά πρόσωπα τα οποία ελέγχει ή έχει συστήσει το Κροατικό Δημόσιο για την υλοποίηση έργων εμπορικού χαρακτήρα ή έργων μη δημοσίου συμφέροντος, χωρίς τη διενέργεια ανοικτού διαγωνισμού. Τρίτον, τα αδρανή υλικά από πέτρα μπορούν να πωληθούν στο πλαίσιο ανοικτού διαγωνισμού. Η Δημοκρατία της Κροατίας επισήμανε επίσης ότι οι επίμαχες σκωρίες ενδέχεται να πρέπει να μεταποιηθούν πριν χρησιμοποιηθούν για κατασκευαστικά έργα, κάτι το οποίο απαιτεί, όσον αφορά τις δύο πρώτες επιλογές, την κίνηση νέας διαδικασίας συνάψεως δημοσίας συμβάσεως, η διάρκεια της οποίας, σε περίπτωση προσφυγής, μπορεί να παραταθεί. Κατά τα λοιπά, η προβλέψιμη διάρκεια της μεταποιήσεως των επίμαχων σκωριών εξαρτάται, κατά το καθού κράτος μέλος, από διάφορους παράγοντες, ενώ ακόμη και κατόπιν αυτής η Δημοκρατία της Κροατίας δύναται να διαθέσει τις επίμαχες σκωρίες βάσει των εν λόγω τριών επιλογών, στοιχείο που συνεπάγεται επιπλέον στάδια της διαδικασίας.

21 Σε περίπτωση που τα πορίσματα της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης καταδείξουν ότι οι εναποτιθέμενες επίμαχες σκωρίες δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως οικοδομικά υλικά, η Δημοκρατία της Κροατίας επισήμανε ότι θα τηρούσε τον zakon o gospodarenju otpadom (νόμο περί διαχειρίσεως των αποβλήτων), της 15ης Ιουλίου 2021 (*Narodne novine*, br. 84/2021, στο εξής: νόμος περί διαχειρίσεως των αποβλήτων). Σε τέτοια περίπτωση, οι κροατικές αρχές θα παραδώσουν τις επίμαχες σκωρίες προς επεξεργασία σε εγκεκριμένο πρόσωπο ή θα τις

παραδώσουν εκτός Κροατίας, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων (ΕΕ 2006, L 190, σ. 1).

22 Σε αμφότερες τις περιπτώσεις που μνημονεύονται στις σκέψεις 20 και 21 της παρούσας αποφάσεως, οι εν λόγω αρχές πρέπει κατ' αρχάς να κινήσουν διαδικασία συνάψεως δημοσίας συμβάσεως και, εν συνεχεία, να διασφαλίσουν την αποκατάσταση του χώρου του Biljane Donje σύμφωνα με τον νόμο περί διαχειρίσεως των αποβλήτων.

23 Η Δημοκρατία της Κροατίας διευκρίνισε επίσης ότι θα περιλάβει τον χώρο του Biljane Donje στο σχέδιο διαχειρίσεως των αποβλήτων πριν από το τέλος του 2021.

24 Εκτιμώντας ότι το εν λόγω κράτος μέλος δεν είχε λάβει τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή στις 23 Μαΐου 2023.

25 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 4ης Μαρτίου 2024, η διαδικασία στην υπό κρίση υπόθεση ανεστάλη έως την έκδοση της αποφάσεως στην υπόθεση C-147/23. Κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως της 25ης Απριλίου 2024, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Οδηγία για τους πληροφοριοδότες δημοσίου συμφέροντος) (C-147/23, EU:C:2024:346), ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου διέταξε αυθημερόν την επανάληψη της διαδικασίας στην υπό κρίση υπόθεση.

Επί της προσφυγής

Επί της παραβάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

26 Η προσφυγή της Επιτροπής στηρίζεται σε τρεις αιτιάσεις με τις οποίες προβάλλεται παράβαση, αντιστοίχως, του άρθρου 5, παράγραφος 1, του άρθρου 13 και του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98.

27 Με την πρώτη αιτίασή της, η Επιτροπή προσάπτει στη Δημοκρατία της Κροατίας ότι δεν έλαβε τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας προκειμένου να παύσει η παράβαση του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98, καθόσον το εν λόγω κράτος μέλος δεν διαπίστωσε ότι τα αδρανή υλικά από πέτρα που εναποτίθενται στον χώρο απόρριψης του Biljane Donje συνιστούν απόβλητα.

28 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, παρά την έκδοση της ως άνω αποφάσεως, η προσέγγιση του συγκεκριμένου κράτους μέλους όσον αφορά τις επίμαχες σκωρίες εξακολούθησε να είναι κατ' ουσίαν η ίδια με εκείνην που αυτό ακολουθούσε πριν από την έκδοση της αποφάσεως. Συγκεκριμένα, από τις παρατηρήσεις τις οποίες υπέβαλε η Δημοκρατία της Κροατίας κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία και οι οποίες παρατίθενται στις σκέψεις 19 έως 23 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι οι κροατικές αρχές συνέχισαν να εξετάζουν τη δυνατότητα χρήσεως των σκωριών αυτών για οικοδομικούς σκοπούς, στοιχείο το οποίο καταδεικνύει, κατά την Επιτροπή, ότι οι σκωρίες εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται ως υποπροϊόντα των οποίων πρέπει να διασφαλισθεί η περαιτέρω χρήση και όχι ως απόβλητα.

29 Όσον αφορά τις θέσεις τις οποίες προέβαλε η Δημοκρατία της Κροατίας κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία σχετικά με τις περαιτέρω χρήσεις των επίμαχων σκωριών που εναποτίθενται στον χώρο απόρριψης του Biljane Donje, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η χρησιμοποίηση των εν λόγω σκωριών ως οικοδομικών υλικών απλώς εξετάζονταν από το εν λόγω κράτος μέλος.

30 Κατά τα λοιπά, το γεγονός ότι, στην απάντησή της στην προειδοποιητική επιστολή, η Δημοκρατία της Κροατίας εξέθεσε, σε περίπτωση που η χρήση των εν λόγω σκωριών για οικοδομικούς σκοπούς αποδεικνυόταν αδύνατη, τα επιπλέον μέτρα που επιβάλλονται βάσει της νομοθεσίας της περί διαχειρίσεως των αποβλήτων, μεταξύ των οποίων καταλέγεται και το ότι ο χώρος του Biljane Donje θα συμπεριληφθεί στο σχέδιο διαχειρίσεως των αποβλήτων, ουδόλως αναιρεί τον αβέβαιο χαρακτήρα ενδεχόμενης χρησιμοποιήσεως των επίμαχων σκωριών για οικοδομικούς σκοπούς. Συγκεκριμένα, κατά την Επιτροπή, ο ισχυρισμός ότι οι σκωρίες αυτές ενδέχεται να συνιστούν απόβλητα προβάλλεται απλώς ως υπόθεση, κάτι που δεν αρκεί για να παύσει η διαπιστωθείσα με την απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας παράβαση του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98. Ομοίως, ούτε η εκ μέρους του εν λόγω κράτους μέλους εξαγγελία ορισμένων προπαρασκευαστικών εργασιών, όπως είναι οι τροποποιήσεις του σχεδίου διαχειρίσεως των αποβλήτων, αρκεί προς τούτο.

31 Η Επιτροπή συμπεραίνει εκ των ανωτέρω ότι εξακολουθεί να υφίσταται παράβαση του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98.

32 Με τη δεύτερη αιτίασή της, η Επιτροπή προσάπτει στη Δημοκρατία της Κροατίας ότι δεν έλαβε τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας προκειμένου να παύσει η παράβαση του άρθρου 13 της εν λόγω οδηγίας, όπως διαπιστώθηκε από το Δικαστήριο στην εν λόγω απόφαση, καθόσον το καθού κράτος μέλος δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει ότι η διαχείριση των αποβλήτων που εναποτίθενται στον χώρο απόρριψης του Biljane Donje δεν θέτει σε κίνδυνο την ανθρώπινη υγεία και δεν βλάπτει το περιβάλλον.

33 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν αμφισβητείται ότι τα συγκεκριμένα απόβλητα συνεχίζουν να εναποτίθενται μη προσηκόντως, στον ίδιο τόπο και με τον ίδιο τρόπο. Ως εκ τούτου, κατά την Επιτροπή, η Δημοκρατία της Κροατίας δεν διασφάλισε την προσήκουσα διάθεση των αποβλήτων που εναποτίθενται στον χώρο απόρριψης του Biljane Donje κατά την κρίσιμη ημερομηνία για να εκτιμηθεί αν εξακολουθούσε να υφίσταται παράβαση, ήτοι την 23η Νοεμβρίου 2021.

34 Το εν λόγω θεσμικό όργανο επισημαίνει επίσης ότι ούτε από τα μέτρα τα οποία έλαβε το καθού κράτος μέλος κατόπιν της προμνημονευθείσας ημερομηνίας προκύπτει ότι ελήφθησαν αποτελεσματικά μέτρα για τη διάθεση των αποβλήτων σύμφωνα με την οδηγία 2008/98.

35 Η Επιτροπή συμπεραίνει εκ των ανωτέρω ότι εξακολουθεί να υφίσταται παράβαση του άρθρου 13 της οδηγίας 2008/98.

36 Με την τρίτη αιτίασή της, η Επιτροπή προσάπτει στη Δημοκρατία της Κροατίας ότι δεν έλαβε τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας προκειμένου να παύσει η παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98, όπως αυτή διαπιστώθηκε από το Δικαστήριο στην εν λόγω απόφαση, δεδομένου ότι το καθού κράτος μέλος δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει ότι ο κάτοχος των αποβλήτων που εναποτίθενται στον χώρο απόρριψης του Biljane Donje πραγματοποιεί ο ίδιος την επεξεργασία

των αποβλήτων ή αναθέτει την επεξεργασία σε έμπορο ή σε οργανισμό ή σε επιχείρηση που εκτελεί εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων ή μέσω διακανονισμού με δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό συλλογής αποβλήτων.

37 Η Επιτροπή υπενθυμίζει συναφώς ότι, κατά τη νομολογία σχετικά με το άρθρο 8 της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 86), η οποία ίσχυε πριν από την οδηγία 2008/98, τα κράτη μέλη υπέχουν υποχρέωση να διασφαλίζουν την αποκατάσταση των παράνομων χώρων ταφής απορριμμάτων.

38 Εντούτοις, κατά την ημερομηνία η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη για να εκτιμηθεί αν εξακολουθεί να υφίσταται παράβαση, ήτοι στις 23 Νοεμβρίου 2021, οι επίμαχες σκωρίες εξακολουθούσαν να εναποτίθενται αδικαιολόγητα στον χώρο απορρίψεως του Biljane Donje και να μην υποβάλλονται σε επεξεργασία, στο μέτρο που η Δημοκρατία της Κροατίας εξακολουθούσε να μην έχει λάβει τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει την τήρηση των υποχρεώσεων τις οποίες υπέχει από το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98.

39 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεωρεί ότι εξακολουθεί να υφίσταται παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98.

40 Η Δημοκρατία της Κροατίας ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη.

41 Όσον αφορά, κατά πρώτον, την αιτίαση με την οποία προβάλλεται παράβαση του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98, το ως άνω κράτος μέλος ισχυρίζεται ότι, κατά την ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας, διαπιστώθηκε ότι οι επίμαχες σκωρίες αποτελούσαν ορυκτούς πόρους ανήκοντες στη Δημοκρατία της Κροατίας και ότι, κατά συνέπεια, οι εθνικές αρχές έπρεπε να τηρούν τον zakon o upravljanju državnom imovinom (νόμο περί διαχειρίσεως των δημοσίων αγαθών), της 25ης Μαΐου 2018 (*Narodne novine*, br. 52/18), και, ειδικότερα, το άρθρο του 9. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο άρθρο, το οποίο επιτάσσει ορθολογική, διαφανή και δημόσια διαχείριση των δημοσίων αγαθών, με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη της Δημοκρατίας της Κροατίας και, μεταξύ άλλων, την τέλεση όλων των πράξεων που συνδέονται με τα δημόσια αγαθά τηρουμένων της αρχής της χρηστής διαχειρίσεως και των αρχών που διέπουν τη διοίκηση των δημοσίων αγαθών, οι κροατικές αρχές θα έπρεπε να διαπιστώσουν εκ προοιμίου ότι η χρήση των επίμαχων σκωριών για οικοδομικούς σκοπούς δεν αποτελούσε την πλέον συμφέρουσα και ταχεία επιλογή αποκαταστάσεως του ευρισκόμενου στο Biljane Donje χώρου απορρίψεως.

42 Εκ παραλλήλου, κατά το καθού κράτος μέλος, το Υπουργείο Οικονομίας και Βιώσιμης Αναπτύξεως (Κροατία) κίνησε, προς εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, διαδικασία προκειμένου να καταχωρισθεί ο εν λόγω χώρος απορρίψεως στον κατάλογο των έργων αποκαταστάσεως, σύμφωνα με τον νόμο περί διαχειρίσεως των αποβλήτων, ακριβώς για την περίπτωση που θα αποδεικνυόταν, κατόπιν ενδελεχούς μελέτης των ιδιοτήτων των εναποτιθέμενων επίμαχων σκωριών, ότι η περαιτέρω χρήση τους ως οικοδομικών υλικών δεν είναι δυνατή. Σε τέτοια περίπτωση, προβλέφθηκε η ασφαλής διαχείριση των επίμαχων σκωριών, σύμφωνα με τον νόμο περί διαχειρίσεως των αποβλήτων.

43 Η Δημοκρατία της Κροατίας διευκρινίζει ότι, λαμβανομένων υπόψη των αποτελεσμάτων πλειόνων εκθέσεων πραγματογνωμοσύνης, στις οποίες διαπιστώνονταν περιορισμοί ως προς την εκ νέου χρήση των επίμαχων σκωριών ως οικοδομικών υλικών και την αδυναμία χρήσεώς τους για το κλείσιμο μη ευρισκόμενων σε λειτουργία υπαίθριων ορυχείων, οι αρχές αυτές συμπέραναν ότι όλες οι δυνατότητες χρήσεως των επίμαχων σκωριών ως υποπροϊόντων είχαν εξαντληθεί και ότι,

κατά συνέπεια, ο ευρισκόμενος στο Biljane Donje χώρος απορρίψεως θα έπρεπε να αποκατασταθεί, σύμφωνα με τον νόμο περί διαχειρίσεως των αποβλήτων. Το εν λόγω κράτος μέλος υποστηρίζει ότι, λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, συνήγαγε το συμπέρασμα ότι οι επίμαχες σκωρίες που εναποτίθενται στον χώρο απόρριψης του Biljane Donje συνιστούσαν απόβλητα και όχι υποπροϊόντα, καθώς και ότι έπρεπε να υποβληθούν σε επεξεργασία ως τέτοια, οπότε εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98.

44 Όσον αφορά, κατά δεύτερον, την αιτίαση περί παραβάσεως του άρθρου 13 της εν λόγω οδηγίας, η Δημοκρατία της Κροατίας υποστηρίζει ότι ακριβώς προκειμένου να προστατευθούν η ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, σύμφωνα με τον σκοπό των επίμαχων διατάξεων της οδηγίας, οι αρχές της ενήργησαν για να διασφαλίσουν ότι πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότερη αποκατάσταση του ευρισκόμενου στο Biljane Donje χώρου απορρίψεως, κατά τρόπον ώστε να εξασφαλισθεί η εκ νέου χρήση των επίμαχων σκωριών για οικοδομικούς σκοπούς. Προς τούτο ήταν αναγκαίο να εκπονηθούν πλείονες μελέτες εμπειρογνωμόνων οι οποίες καθυστέρησαν λαμβανομένων υπόψη των μέτρων περιορισμού και αναστολής της δημόσιας ζωής στην Κροατία λόγω της πανδημίας της COVID-19.

45 Η Δημοκρατία της Κροατίας αμφισβητεί, ως εκ τούτου, τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι δεν έλαβε κανένα ουσιώδες μέτρο προς εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας. Κατά το εν λόγω κράτος μέλος, οι αρχές του δεν έπαυσαν να δρουν με σκοπό την εξεύρεση της βέλτιστης λύσεως για τη διάθεση των επίμαχων σκωριών κατά τρόπο με τον οποίο να τηρούνται οι απαιτήσεις σχετικά με την υγεία και το περιβάλλον. Στηριζόμενες στα πορίσματα εκθέσεως του κροατικού Ινστιτούτου Γεωλογίας, του Ιουνίου του 2018, σχετικής με την ανάλυση της ποιότητας του εδάφους, του αέρα, των υπόγειων και των ομβρίων υδάτων που συλλέγονται σε δοχεία αποκομιδής στην περιοχή του Biljane Donje και της ευρύτερης περιφέρειάς του, από την οποία προκύπτει ότι η κατάσταση ήταν αποδεκτή λαμβανομένων υπόψη των αναλυθεισών δυνητικώς τοξικών οργανικών και ανόργανων παραμέτρων, οι κροατικές αρχές αποφάσισαν να προβούν σε περαιτέρω μελέτες, οι οποίες μνημονεύονται στη σκέψη 43 της παρούσας αποφάσεως, προκειμένου να εξασφαλίσουν την περαιτέρω χρήση των επίμαχων σκωριών και την αποτελεσματική διάθεσή τους. Εντούτοις, λαμβανομένων υπόψη των πορισμάτων των προμνημονευθεισών λοιπών μελετών, κρίθηκε ότι ο επίμαχος χώρος απορρίψεως θα αποκαθίστατο, σύμφωνα με τον νόμο περί διαχειρίσεως των αποβλήτων.

46 Στο ανωτέρω πλαίσιο, η Δημοκρατία της Κροατίας επισημαίνει ότι ορίσθηκε αναλυτικό χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση των δράσεων με σκοπό τη διάθεση των επίμαχων αποβλήτων στον χώρο του Biljane Donje, από τον Αύγουστο του 2023 έως τον Αύγουστο του 2025.

47 Όσον αφορά, κατά τρίτον, την αιτίαση περί παραβάσεως του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98, η Δημοκρατία της Κροατίας διευκρινίζει ότι, κατά την ημερομηνία εκπνοής της προθεσμίας που τάχθηκε με την προειδοποιητική επιστολή και κατά την ημερομηνία ασκήσεως της υπό κρίση προσφυγής, είχε ήδη συμπεριλάβει το έργο με αντικείμενο την αποκατάσταση του ευρισκόμενου στο Biljane Donje χώρου απορρίψεως στο σχέδιο διαχειρίσεως των αποβλήτων για το χρονικό διάστημα 2017-2022, το οποίο τροποποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2022. Επιπλέον, το εν λόγω κράτος μέλος υποστηρίζει ότι εκπόνησε, στο πλαίσιο του νέου σχεδίου διαχειρίσεως των αποβλήτων για το χρονικό διάστημα 2023-2028, σχέδιο αποκαταστάσεως του εν λόγω χώρου απορρίψεως και καθόρισε τα λοιπά στάδια εφαρμογής για το χρονικό διάστημα από τον Αύγουστο του 2023 έως τον Αύγουστο του 2025, προκειμένου να προβεί επιτυχώς στην πλήρη αποκατάσταση του συγκεκριμένου χώρου.

48 Στο υπόμνημά της ανταπαντήσεως, η Δημοκρατία της Κροατίας επισημαίνει, επιπλέον, ως προς τη συγκεκριμένη αιτίαση, ότι η προσέγγιση την οποία ακολούθησαν οι αρχές της και η οποία συνίσταται στη διακρίβωση της δυνατότητας επαναχρησιμοποιήσεως των επίμαχων σκωριών, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία περί διαχειρίσεως των δημοσίων αγαθών, δικαιολογείται λαμβανομένης υπόψη της ιεραρχήσεως των αποβλήτων η οποία καθορίζεται με την οδηγία 2008/98 και κατά την οποία η προετοιμασία με σκοπό την επαναχρησιμοποίηση, την ανακύκλωση ή την όποια άλλη αξιοποίηση έχει προτεραιότητα έναντι της διαθέσεως των αποβλήτων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

49 Κατά το άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, η Επιτροπή, εφόσον κρίνει ότι το οικείο κράτος μέλος δεν έχει λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου, μπορεί να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου, αφού προηγουμένως παράσχει στο συγκεκριμένο κράτος μέλος τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του, υποδεικνύοντας το ύψος του καταβλητέου από το εν λόγω κράτος μέλος κατ' αποκοπήν ποσού ή της καταβλητέας από αυτό χρηματικής ποινής το οποίο κρίνει κατάλληλο για την περίσταση.

50 Συναφώς, ο κρίσιμος χρόνος για την εκτίμηση του ζητήματος αν υπήρξε παράβαση κατά την έννοια του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ είναι η ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας που τάχθηκε με την προειδοποιητική επιστολή η οποία απεστάλη κατ' εφαρμογήν της ως άνω διατάξεως [απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία II), C-123/22, EU:C:2024:493, σκέψη 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

51 Εν προκειμένω, δεδομένου ότι η Επιτροπή απέστειλε την προειδοποιητική επιστολή στις 23 Σεπτεμβρίου 2021, η μνημονευόμενη στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως κρίσιμη ημερομηνία προκειμένου να εκτιμηθεί η ύπαρξη παραβάσεως είναι εκείνη της εκπνοής της ταχθείσας με το εν λόγω έγγραφο προθεσμίας, ήτοι η 23η Νοεμβρίου 2021.

52 Υπενθυμίζεται επίσης ότι το διατακτικό αποφάσεως του Δικαστηρίου με την οποία διαπιστώνεται παράβαση, όπου περιγράφεται η διαπιστωθείσα παράβαση, έχει ιδιαίτερη σημασία για τον προσδιορισμό των μέτρων που οφείλει να λάβει το κράτος μέλος προκειμένου να εκτελέσει πλήρως την εν λόγω απόφαση. Το διατακτικό της αποφάσεως πρέπει να γίνεται κατανοητό υπό το πρίσμα του σκεπτικού της [απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία II), C-123/22, EU:C:2024:493, σκέψη 58 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

– Επί της αιτιάσεως με την οποία προβάλλεται παράβαση του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98

53 Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98, ουσία ή αντικείμενο που προκύπτει από διαδικασία παραγωγής, πρωταρχικός σκοπός της οποίας δεν είναι η παραγωγή της εν λόγω ουσίας ή του εν λόγω αντικειμένου, μπορεί να θεωρείται ότι δεν συνιστά «απόβλητο», κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 1, της οδηγίας, αλλά «υποπροϊόν», μόνον εφόσον πληρούνται σωρευτικώς οι προϋποθέσεις που μνημονεύονται στα σημεία α′ έως δ′ του συγκεκριμένου άρθρου 5, παράγραφος 1. Μεταξύ των προϋποθέσεων αυτών καταλέγεται και εκείνη του σημείου α′, κατά την οποία πρέπει να «είναι βέβαιη η περαιτέρω χρήση της ουσίας ή του αντικειμένου».

54 Με το σημείο 1, πρώτο εδάφιο, του διατακτικού της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, το Δικαστήριο έκρινε ότι η Δημοκρατία της Κροατίας, μη διαπιστώνοντας ότι τα αδρανή υλικά από πέτρα που εναποτίθενται στον χώρο απόρριψης του Biljane Donje είναι απόβλητα και όχι υποπροϊόντα, καθώς και ότι πρέπει να αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης ως απόβλητα, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98.

55 Το εν λόγω σημείο 1, πρώτο εδάφιο, του διατακτικού της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας στηριζόταν στη διαπίστωση η οποία παρατίθεται στις σκέψεις 37, 38, 42 και 43 της συγκεκριμένης αποφάσεως και βάσει της οποίας οι επίμαχες σκωρίες δεν μπορούσαν να θεωρηθούν «υποπροϊόντα», κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98, αλλά αποτελούσαν «απόβλητα», κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 1, της οδηγίας, στο μέτρο που η περαιτέρω χρήση τους από τον κάτοχό τους ήταν αβέβαιη και δεν μπορούσε να εξετασθεί παρά μόνον, κατά το μάλλον ή ήττον, μακροπρόθεσμα.

56 Εν προκειμένω, τόσο από την απάντηση της Δημοκρατίας της Κροατίας, της 23ης Νοεμβρίου 2021, στην προειδοποιητική επιστολή, δηλαδή απάντηση αποσταλείσα κατά την ημερομηνία εκπνοής της ταχθείσας με την εν λόγω επιστολή προθεσμίας, όσο και από το υπόμνημά της αντικρούσεως προκύπτει ότι κατά την ημερομηνία εκπνοής της ταχθείσας με την εν λόγω επιστολή προθεσμίας εκπονούνταν μελέτη με σκοπό τον προσδιορισμό της πιθανής χρήσεως των επίμαχων σκωριών ως οικοδομικών υλικών και ότι τα πορίσματα του εμπειρογνώμονα στον οποίο είχε ανατεθεί η εκπόνηση της μελέτης αυτής αναμένονταν έως την 21η Μαρτίου 2022. Με την προμνημονευθείσα απάντηση, το εν λόγω κράτος μέλος διευκρίνισε κατ' αρχάς ότι η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας εξαρτάται από τα πορίσματα της πραγματογνωμοσύνης σχετικά με τις ιδιότητες των επίμαχων ουσιών. Εν συνεχεία μνημόνευσε διάφορες δυνατότητες που είχε σε περίπτωση κατά την οποία η εν λόγω πραγματογνωμοσύνη κατέληγε στο συμπέρασμα ότι οι σκωρίες μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως οικοδομικά υλικά και, τέλος, ισχυρίσθηκε ότι, σε περίπτωση κατά την οποία διαπιστωνόταν βάσει της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης ότι δεν ήταν δυνατή μια τέτοια επαναχρησιμοποίηση, θα προέβαινε σε ασφαλή διαχείριση των εν λόγω σκωριών, σύμφωνα με τον νόμο περί διαχειρίσεως των αποβλήτων.

57 Ως εκ τούτου, κατά την κρίσιμη ημερομηνία για να εκτιμηθεί το ζήτημα αν εξακολουθούσε να υφίσταται η επίμαχη παράβαση, ήτοι στις 23 Νοεμβρίου 2021, η Δημοκρατία της Κροατίας εξακολουθούσε να μην έχει διαπιστώσει ότι οι επίμαχες σκωρίες συνιστούσαν «απόβλητα», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98, και ότι έπρεπε να τις διαχειρισθεί ως τέτοια, αλλά συνέχιζε να εξετάζει τη δυνατότητα περαιτέρω χρήσεως των σκωριών αυτών, χωρίς ωστόσο να μπορεί να κάνει λόγο για βέβαιη χρήση.

58 Η διαπίστωση αυτή δεν κλονίζεται, πρώτον, από το επιχείρημα του καθού κράτους μέλους ότι όφειλε να τηρήσει τον μνημονευθέντα στη σκέψη 41 της παρούσας αποφάσεως νόμο περί διαχειρίσεως των δημοσίων αγαθών, ο οποίος επιτάσσει τη χρηστή διαχείριση των εν λόγω αγαθών. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλείται διατάξεις, πρακτικές ή καταστάσεις της εσωτερικής του έννομης τάξεως προκειμένου να δικαιολογήσει τη μη τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης [απόφαση της 20ής Ιουνίου 2024, Επιτροπή κατά Βουλγαρίας (Προστασία των ειδικών ζωνών διατήρησης), C-85/22, EU:C:2024:535, σκέψη 74 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

59 Δεύτερον, τα ληφθέντα ή σχεδιαζόμενα μέτρα που επικαλείται η Δημοκρατία της Κροατίας προκειμένου να αποδείξει ότι εκτέλεσε την απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας, όσον αφορά τη διαπίστωση ότι οι επίμαχες σκωρίες που εναποτίθενται στον χώρο απορρίψεως του Biljane Donje

συνιστούν απόβλητα και όχι υποπροϊόντα, είναι μεταγενέστερα της ημερομηνίας εκπνοής της προθεσμίας που τάχθηκε με την προειδοποιητική επιστολή, ήτοι της 23ης Νοεμβρίου 2021, και, ως εκ τούτου, στερούνται σημασίας για να εκτιμηθεί αν εξακολουθεί να υφίσταται η επίμαχη παράβαση. Πράγματι, μεταξύ άλλων, η απόφαση της Κροατικής Κυβερνήσεως περί τροποποιήσεως του σχεδίου διαχειρίσεως των αποβλήτων για την περίοδο 2017-2022, με την οποία ο ευρισκόμενος στο Biljane Donje χώρος απορρίψεως καταχωρίσθηκε στον κατάλογο των έργων αποκαταστάσεως, η απόφαση της Κροατικής Κυβερνήσεως για την αποκατάσταση του εν λόγω χώρου και η απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Βιώσιμης Αναπτύξεως περί αποκαταστάσεως του ίδιου χώρου εκδόθηκαν στις 30 Δεκεμβρίου 2021, στις 24 Αυγούστου 2023 και στις 30 Αυγούστου 2023, αντιστοίχως, δηλαδή κατόπιν της κρίσιμης ημερομηνίας για να εκτιμηθεί αν εξακολουθεί να υφίσταται η επίμαχη παράβαση.

60 Τρίτον, δεν μπορεί να ευδοκιμήσει ούτε το επιχείρημα της Δημοκρατίας της Κροατίας ότι η προσέγγιση την οποία υιοθέτησε και η οποία συνίσταται στη διακρίβωση της δυνατότητας επαναχρησιμοποιήσεως των επίμαχων σκωριών ήταν δικαιολογημένη λαμβανομένης υπόψη της κατά την οδηγία 2008/98 ιεραρχήσεως των αποβλήτων. Πράγματι, το επιχείρημα αυτό ισοδυναμεί με παράκαμψη της υποχρεώσεως που υπέχουν τα κράτη μέλη, από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, να λαμβάνουν τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση αποφάσεως του Δικαστηρίου με την οποία διαπιστώνεται παράβαση.

61 Υπό τις ως άνω συνθήκες, η αιτίαση της Επιτροπής με την οποία προβάλλεται παράβαση του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98 πρέπει να γίνει δεκτή.

– *Επί της αιτιάσεως με την οποία προβάλλεται παράβαση του άρθρου 13 της οδηγίας 2008/98*

62 Κατά το άρθρο 13 της οδηγίας 2008/98, «[τ]α κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι η διαχείριση των αποβλήτων πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον».

63 Με το σημείο 1, δεύτερο εδάφιο, του διατακτικού της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, το Δικαστήριο έκρινε ότι η Δημοκρατία της Κροατίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 13 της οδηγίας 2008/98 μη λαμβάνοντας όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει ότι η διαχείριση των αποβλήτων που εναποτίθενται στον χώρο απορρίψεως του Biljane Donje πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον.

64 Συναφώς, από τις σκέψεις 59 και 60 της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας προκύπτει ότι οι αρμόδιες κροατικές αρχές εξακολουθούσαν να μην έχουν λάβει τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν τη διάθεση των συγκεκριμένων αποβλήτων χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον επί σχεδόν επτά χρόνια, κάτι που συνιστούσε «σημαντικό χρονικό διάστημα».

65 Προκειμένου να προβεί στην ως άνω διαπίστωση, το Δικαστήριο υπενθύμισε, στις σκέψεις 55 και 56 της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, τη νομολογία του από την οποία προκύπτει ότι μια σημαντική υποβάθμιση του περιβάλλοντος επί μακρό χρονικό διάστημα, χωρίς την παρέμβαση των αρμόδιων αρχών, είναι συμφυής με την παρουσία αποβλήτων σε χώρο απορρίψεως, ανεξαρτήτως της φύσεως των αποβλήτων αυτών. Σε περίπτωση κατά την οποία μια τέτοια σημαντική υποβάθμιση του περιβάλλοντος συνεχίζεται επί μακρόν, χωρίς την παρέμβαση των αρμόδιων αρχών, τούτο μπορεί να σημαίνει ότι το οικείο κράτος μέλος έχει υπερβεί τη διακριτική ευχέρεια η οποία του παρέχεται βάσει του άρθρου 13 της οδηγίας 2008/98.

66 Η Δημοκρατία της Κροατίας, όμως, τόσο στην από 23ης Νοεμβρίου 2021 απάντησή της στην προειδοποιητική επιστολή όσο και στο υπόμνημά της αντικρούσεως, δεν αμφισβητεί ότι οι επίμαχες σκωρίες συνέχιζαν να εναποτίθενται στον χώρο απορρίψεως του Biljane Donje κατά την ημερομηνία εκπνοής της ταχθείσας με την προειδοποιητική επιστολή προθεσμίας, συγκεκριμένα δε στις 23 Νοεμβρίου 2021, και ότι η αποκατάσταση του συγκεκριμένου χώρου δεν είχε ακόμη αρχίσει.

67 Η διαπίστωση αυτή δεν κλονίζεται από τα επιχειρήματα της Δημοκρατίας της Κροατίας.

68 Πρώτον, δεν μπορεί να ευδοκιμήσει το επιχείρημα του εν λόγω κράτους μέλους ότι ακριβώς προκειμένου να προστατευθούν η ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, σύμφωνα με τον σκοπό των κρίσιμων διατάξεων της οδηγίας 2008/98, οι κροατικές αρχές ενήργησαν ώστε να διασφαλίσουν ότι πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότερη αποκατάσταση του ευρισκόμενου στο Biljane Donje χώρου απορρίψεως, κατά τρόπον ώστε να εξασφαλισθεί η εκ νέου χρήση των επίμαχων σκωριών για οικοδομικούς σκοπούς. Πράγματι, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που εκτέθηκε στη σκέψη 65 της παρούσας αποφάσεως, το ως άνω επιχείρημα μάλλον επιρρωννύει την αιτίαση της Επιτροπής περί παραβάσεως του άρθρου 13 της εν λόγω οδηγίας, αντί να την αντικρούει.

69 Δεύτερον, σύμφωνα με τις διευκρινίσεις που παρέσχε η Δημοκρατία της Κροατίας με το υπόμνημά της αντικρούσεως, τα πορίσματα της πραγματογνωμοσύνης, βάσει των οποίων αποδείχθηκε ότι οι επίμαχες σκωρίες που εναποτίθενται στον χώρο απορρίψεως του Biljane Donje δεν μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως οικοδομικά υλικά, γνωστοποιήθηκαν στις 5 Ιουλίου 2022. Από τα δικόγραφα του εν λόγω κράτους μέλους προκύπτει επίσης ότι μόνον κατόπιν της παραδόσεως των πορισμάτων της συγκεκριμένης πραγματογνωμοσύνης αυτό συμπέρανε ότι, καθόσον είχαν εξαντληθεί όλες οι δυνατότητες επαναχρησιμοποιήσεως των επίμαχων σκωριών, ο εν λόγω χώρος απορρίψεως θα αποκαθίστατο. Ως εκ τούτου, τόσο τα πορίσματα της εν λόγω πραγματογνωμοσύνης όσο και, κατά μείζονα λόγο, τα μέτρα των οποίων η λήψη αποφασίσθηκε ή σχεδιαζόταν κατόπιν της εξαντλήσεως όλων των δυνατοτήτων επαναχρησιμοποιήσεως των επίμαχων σκωριών είναι μεταγενέστερα της ημερομηνίας εκπνοής της ταχθείσας με την προειδοποιητική επιστολή προθεσμίας, ήτοι της 23ης Νοεμβρίου 2021. Συνεπώς, στερούνται σημασίας προκειμένου να εκτιμηθεί αν εξακολουθεί να υφίσταται η επίμαχη παράβαση.

70 Κατά τα λοιπά, όσον αφορά την έκθεση του κροατικού Ινστιτούτου Γεωλογίας, του Ιουνίου του 2018, η οποία μνημονεύεται στη σκέψη 45 της παρούσας αποφάσεως και η οποία, όπως υποστηρίχθηκε, κατεδείκνυε ότι η επίμαχη κατάσταση ήταν αποδεκτή λαμβανομένων υπόψη των αναλυθεισών δυνητικώς τοξικών οργανικών και ανόργανων παραμέτρων, αρκεί η διαπίστωση ότι η συγκεκριμένη έκθεση αποτελεί, κατά το μέγιστο, απλώς ένα προπαρασκευαστικό μέτρο προκειμένου να διακριβωθεί αν οι επίμαχες σκωρίες μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για οικοδομικούς σκοπούς ως υποπροϊόντα. Επομένως, η εν λόγω έκθεση δεν αρκεί, αφ’ εαυτής, να διασφαλίσει την τήρηση του άρθρου 13 της οδηγίας 2008/98.

71 Υπό τις ως άνω συνθήκες, η αιτίαση της Επιτροπής με την οποία προβάλλεται παράβαση του άρθρου 13 της οδηγίας 2008/98 πρέπει να γίνει δεκτή.

– Επί της αιτιάσεως με την οποία προβάλλεται παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98

72 Κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98, «[τ]α κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι οι αρχικοί παραγωγοί ή άλλοι κάτοχοι αποβλήτων πραγματοποιούν οι ίδιοι την επεξεργασία των αποβλήτων ή αναθέτουν την επεξεργασία σε έμπορο ή σε οργανισμό ή σε επιχείρηση που εκτελεί εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων ή μέσω διακανονισμού με δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό συλλογής αποβλήτων».

73 Με το σημείο 1, τρίτο εδάφιο, του διατακτικού της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, το Δικαστήριο έκρινε ότι η Δημοκρατία της Κροατίας, μη λαμβάνοντας τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει ότι ο κάτοχος των αποβλήτων που εναποτίθενται στον χώρο απορρίψεως του Biljane Donje πραγματοποιεί ο ίδιος την επεξεργασία των αποβλήτων ή αναθέτει την επεξεργασία σε έμπορο ή σε οργανισμό ή σε επιχείρηση που εκτελεί εργασίες αποβλήτων ή μέσω διακανονισμού με δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό συλλογής αποβλήτων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98.

74 Συναφώς, από τις σκέψεις 68 και 69 της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατία προκύπτει ότι κατάσταση στην οποία οι επίμαχες σκωρίες, που αποτελούν «απόβλητα», κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 1, της οδηγίας 2008/98, από την εναπόθεσή τους στον χώρο απορρίψεως του Biljane Donje τον Μάιο του 2010 και έως την εκπνοή της προθεσμίας που τάχθηκε με την από 18ης Νοεμβρίου 2016 αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής, δεν υποβλήθηκαν σε επεξεργασία ούτως ώστε να μειωθεί ο αρνητικός αντίκτυπός τους στο περιβάλλον ανέκυψε αποκλειστικώς λόγω της εκ μέρους της Δημοκρατίας της Κροατίας μη λήψεως και εκτελέσεως δεσμευτικών μέτρων με σκοπό να υποχρεωθεί ο αρχικός παραγωγός ή ο κάτοχος των συγκεκριμένων αποβλήτων να προβεί ο ίδιος στην επεξεργασία τους ή να την αναθέσει σε κάποιο από τα λοιπά πρόσωπα που μνημονεύονται στο άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98.

75 Επιπλέον, στη σκέψη 70 της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, το Δικαστήριο υπενθύμισε τη νομολογία του, κατά την οποία, αφενός, οι δήμοι οφείλουν να τηρούν τους κανόνες που προβλέπονται στο άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98 και μπορούν να υποχρεωθούν είτε να προβούν οι ίδιοι στην επεξεργασία των αποβλήτων τα οποία προέρχονται από χώρους απορρίψεως ευρισκόμενους στην περιφέρεια δικαιοδοσίας τους είτε να την αναθέσουν σε έμπορο, σε οργανισμό ή σε επιχείρηση που εκτελεί εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων ή να την πραγματοποιήσουν μέσω διακανονισμού με δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό συλλογής αποβλήτων και, αφετέρου, το οικείο κράτος μέλος οφείλει να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου οι δήμοι να τηρούν τις υποχρεώσεις τους.

76 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τη σκέψη 66 της παρούσας αποφάσεως, δεν αμφισβητείται ότι οι επίμαχες σκωρίες εξακολουθούσαν να εναποτίθενται στον χώρο απορρίψεως του Biljane Donje κατά την ημερομηνία που πρέπει να ληφθεί υπόψη για να εκτιμηθεί αν εξακολουθεί να υφίσταται η επίμαχη παράβαση, ήτοι τις 23 Νοεμβρίου 2021, και ότι, κατά την ημερομηνία περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου, τα έργα αποκαταστάσεως του εν λόγω χώρου βρίσκονταν μόλις σε προπαρασκευαστικό στάδιο. Ως εκ τούτου, η κατάσταση πραγμάτων βάσει της οποίας η Επιτροπή διαπίστωσε παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98 συνεχίσθηκε μέχρι τις 23 Νοεμβρίου 2021.

77 Δεδομένου ότι τα επιχειρήματα που προέβαλε η Δημοκρατία της Κροατίας προς αντίκρουση της αιτιάσεως της Επιτροπής περί παραβάσεως του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98 συμπίπτουν με τα προβληθέντα ως προς την αιτίαση περί παραβάσεως του άρθρου 13 της εν λόγω οδηγίας, πρέπει να απορριφθούν για τους ίδιους λόγους με εκείνους που παρατέθηκαν στις σκέψεις 69 και 70 της παρούσας αποφάσεως.

78 Υπό τις ως άνω συνθήκες, η αιτίαση της Επιτροπής με την οποία προβάλλεται παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98 πρέπει να γίνει δεκτή.

79 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, διαπιστώνεται ότι η Δημοκρατία της Κροατίας, μη λαμβάνοντας τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

Επί των χρηματικών κυρώσεων

Επιχειρήματα των διαδίκων

80 Θεωρώντας ότι η Δημοκρατία της Κροατίας δεν έλαβε τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, η Επιτροπή προτείνει, βάσει του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, να επιβληθεί στο εν λόγω κράτος μέλος η υποχρέωση καταβολής, ταυτόχρονα, κατ' αποκοπήν ποσού και ημερήσιας χρηματικής ποινής.

81 Για τον προσδιορισμό του ύψους των ως άνω χρηματικών κυρώσεων, η Επιτροπή στηρίζεται στην ανακοίνωση του 2023. Ειδικότερα, το εν λόγω θεσμικό όργανο επισημαίνει ότι ο προσδιορισμός των κυρώσεων πρέπει να εδράζεται επί των θεμελιωδών κριτηρίων της σοβαρότητας της παραβάσεως, της διάρκειάς της και της αναγκαιότητας να διασφαλισθεί η αποτρεπτική λειτουργία της κυρώσεως ώστε να αποφευχθούν περαιτέρω παραβάσεις.

82 Όσον αφορά, πρώτον, τη σοβαρότητα της κυρώσεως, η Επιτροπή προτείνει να καθορισθεί συντελεστής σοβαρότητας 6, βάσει κλίμακας με κατώτατο όριο το 1 και ανώτατο το 20, λαμβανομένων υπόψη, αφενός, της σημασίας των κανόνων του δικαίου της Ένωσης που παραβιάσθηκαν και, αφετέρου, των επιπτώσεων της παραβάσεως επί των γενικών και των ειδικών συμφερόντων.

83 Όσον αφορά, αφενός, τη σημασία των κανόνων του δικαίου της Ένωσης που παραβιάσθηκαν εν προκειμένω, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η οδηγία 2008/98 αποσκοπεί στην προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας μέσω κατάλληλων τεχνικών διαχειρίσεως, ανακτήσεως και ανακυκλώσεως των αποβλήτων, προκειμένου να μειωθεί η πίεση επί των πόρων και να βελτιωθεί η χρήση τους. Συναφώς, πρώτον, με το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας καθορίζονται οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται προκειμένου μια ουσία ή ένα αντικείμενο που προκύπτει από διαδικασία παραγωγής, πρωταρχικός σκοπός της οποίας δεν είναι η παραγωγή της εν λόγω ουσίας ή του εν λόγω αντικειμένου, να μπορεί να θεωρείται ότι δεν συνιστά απόβλητο, αλλά υποπροϊόν. Δεύτερον, το άρθρο 13 της εν λόγω οδηγίας δημιουργεί, κατά την Επιτροπή, θετική υποχρέωση των κρατών μελών να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίζουν ότι η διαχείριση των αποβλήτων πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία, χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον, χωρίς να προκαλείται κίνδυνος για το νερό, τον αέρα, το έδαφος, τη χλωρίδα ή την πανίδα και χωρίς να επηρεάζεται δυσμενώς το τοπίο. Τρίτον, κατά την Επιτροπή, το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98 επιβάλλει στα κράτη μέλη υποχρέωση να μεριμνούν ώστε οι αρχικοί παραγωγοί ή οι κάτοχοι αποβλήτων να

πραγματοποιούν οι ίδιοι την επεξεργασία των αποβλήτων ή να αναθέτουν την επεξεργασία σε έμπορο ή σε οργανισμό ή σε επιχείρηση που εκτελεί εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων ή μέσω διακανονισμού με δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό συλλογής.

84 Όσον αφορά, αφετέρου, τις επιπτώσεις της επίμαχης παραβάσεως επί των γενικών και των ειδικών συμφερόντων, η Επιτροπή προβάλλει τη σοβαρότητα της επίμαχης παραβάσεως, καθόσον η Δημοκρατία της Κροατίας παρέβη πλείονες θεμελιώδεις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 2008/98, η τήρηση των οποίων αποτελεί προϋπόθεση για την αποτροπή της περιβαλλοντικής ζημίας και της διακινδυνεύσεως της ανθρώπινης υγείας, καθώς και για την επίτευξη των σκοπών της πολιτικής της κυκλικής οικονομίας.

85 Κατά την Επιτροπή, η απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας εντάσσεται στο πλαίσιο πάγιας νομολογίας σχετικά με τις θεμελιώδεις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην οδηγία 2008/98, στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη ως επιβαρυντική περίσταση κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως.

86 Επιπλέον, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι ο επίμαχος χώρος απορρίψεως βρίσκεται στο χωριό Biljane Donje, το οποίο υπάγεται διοικητικώς στον Δήμο του Benkovac, πόλεως η οποία έχει περίπου δέκα χιλιάδες κατοίκους και όπου περίπου 140 000 τόνοι καταλοίπων από τη μεταποίηση σκωριών σιδηρομαγγανίου και πυριτιομαγγανιούχου σιδήρου εναποτέθηκαν απευθείας στο έδαφος από το 2010, σε απόσταση μικρότερη των 50 μέτρων από κατοικημένη περιοχή. Δεδομένου ότι με την εν λόγω απόφαση διαπιστώθηκε ότι η εναπόθεση των επίμαχων αποβλήτων συνιστούσε παράβαση της υποχρεώσεως να διασφαλίζεται η υγειονομική ταφή των αποβλήτων χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον, η μη εκτέλεση της εν λόγω αποφάσεως μπορεί, κατά την προσφεύγουσα, να προκαλέσει σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημία στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης, στηριζόμενη στη νομολογία του Δικαστηρίου, ότι η συσσώρευση αποβλήτων, ακόμη και πριν αυτά καταστούν επικίνδυνα για την υγεία, συνιστά κίνδυνο για το περιβάλλον, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της περιορισμένης δυνατότητας των περιοχών ή των χώρων να τα δεχθούν, με συνέπεια η μη εκτέλεση της συγκεκριμένης αποφάσεως να καθιστά την προσαπτόμενη συμπεριφορά ακόμη σοβαρότερη. Επιπλέον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η ύπαρξη παράνομου χώρου εναποθέσεως απορριμμάτων μπορεί επίσης να προκαλέσει οικονομικές και άλλης φύσεως ζημίες στους ιδιώτες και στις επιχειρήσεις.

87 Η Επιτροπή φρονεί ότι, μολονότι η υπό κρίση υπόθεση αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση μη προσήκουσας εφαρμογής της οδηγίας 2008/98, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι παραβάσεις των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας και, ως εκ τούτου, τα αρνητικά αποτελέσματά τους εξακολουθούν να υφίστανται επί μακρόν.

88 Επιπλέον, κατά την προσφεύγουσα, πρέπει να ληφθεί υπόψη η φύση της παραβάσεως και, ειδικότερα, το γεγονός ότι η Δημοκρατία της Κροατίας, αντί να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 2008/98, όπως επιβάλλει η απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας, εξακολουθεί να εφαρμόζει εσφαλμένα το δίκαιο της Ένωσης έως και τέσσερα έτη κατόπιν της εκδόσεως της εν λόγω αποφάσεως και έως και πλέον των δέκα ετών κατόπιν της εναποθέσεως των επίμαχων αποβλήτων.

89 Όσον αφορά, δεύτερον, τη διάρκεια της παραβάσεως, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, σύμφωνα με το σημείο 3.3 της ανακοινώσεως του 2023, ο συντελεστής διάρκειας εκφράζεται ως πολλαπλασιαστής με κατώτατο ύψος το 1 και ανώτατο το 3 και υπολογίζεται σε τιμή 0,10 μηνιαίως από την ημερομηνία εκδόσεως της πρώτης αποφάσεως του Δικαστηρίου με την οποία

διαπιστώθηκε η παράβαση. Εν προκειμένω, παρήλθαν 45 μήνες από τις 2 Μαΐου 2019, ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, έως τις 15 Φεβρουαρίου 2023, ημερομηνία κατά την οποία η Επιτροπή αποφάσισε να προσφύγει ενώπιον του Δικαστηρίου. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή προτείνει να καθορισθεί στο 3 ο συντελεστής διάρκειας της επίμαχης παραβάσεως.

90 Όσον αφορά, τρίτον, την αναγκαιότητα να εξασφαλισθεί το αποτρεπτικό αποτέλεσμα της κυρώσεως λαμβανομένης υπόψη της ικανότητας πληρωμής του οικείου κράτους μέλους, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, σύμφωνα με το σημείο 3.4 της ανακοινώσεως του 2023, το αποτρεπτικό αποτέλεσμα εκφράζεται με τον συντελεστή «n», ο οποίος, για τη Δημοκρατία της Κροατίας, έχει καθορισθεί σε 0,14.

91 Κατά συνέπεια, αφενός, η Επιτροπή προτείνει ημερήσιο ποσό για τον υπολογισμό του κατ' αποκοπήν ποσού ανερχόμενο στα 840 ευρώ, το οποίο προκύπτει βάσει πολλαπλασιασμού του βασικού κατ' αποκοπήν ποσού για το κατ' αποκοπήν ποσό, το οποίο καθορίζεται στα 1 000 ευρώ βάσει του σημείου 2 του παραρτήματος Ι της ανακοινώσεως του 2023, επί τον συντελεστή σοβαρότητας 6 και τον συντελεστή «n» 0,14. Σύμφωνα με το σημείο 4.2.1 της εν λόγω ανακοινώσεως, το ημερήσιο κατ' αποκοπήν ποσό πρέπει να πολλαπλασιασθεί επί τον αριθμό των ημερών κατά τις οποίες συνεχιζόταν η παράβαση. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι πρέπει να επιβληθεί η καταβολή του εν λόγω κατ' αποκοπήν ποσού υπό την προϋπόθεση ότι το ποσό υπερβαίνει τα 392 000 ευρώ, δηλαδή αυτό που αντιστοιχεί στο ελάχιστο κατ' αποκοπήν ποσό το οποίο έχει προσδιορισθεί για τη Δημοκρατία της Κροατίας βάσει του σημείου σημείο 5 του ως άνω παραρτήματος Ι.

92 Αφετέρου, η Επιτροπή προτείνει να καθορισθεί το ποσό της χρηματικής ποινής στα 7 560 ευρώ ημερησίως, ποσό που προκύπτει κατόπιν πολλαπλασιασμού του βασικού κατ' αποκοπήν ποσού για τη χρηματική ποινή, το οποίο καθορίζεται στο σημείο 1 του παραρτήματος Ι της ανακοινώσεως του 2023 και το οποίο ανέρχεται σε 3 000 ευρώ ημερησίως, επί τον συντελεστή σοβαρότητας 6, τον συντελεστή διάρκειας 3 καθώς και τον συντελεστή «n» 0,14.

93 Η Δημοκρατία της Κροατίας αμφισβητεί τη μέθοδο υπολογισμού του κατ' αποκοπήν ποσού την οποία προτείνει η Επιτροπή και, σε περίπτωση που το Δικαστήριο αποφασίσει να επιβάλει ενιαίο κατ' αποκοπήν ποσό, ζητεί από το Δικαστήριο να μη θέσει ως αφετηρία για τον υπολογισμό του εν λόγω ποσού την ημερομηνία δημοσιεύσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, αλλά μεταγενέστερη ημερομηνία η οποία θα καθορισθεί λαμβανομένου υπόψη ενός εύλογου χρονικού διαστήματος για την εκτέλεση της συγκεκριμένης αποφάσεως. Εν πάση περιπτώσει, κατά την καθής, το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού πρέπει να είναι σαφώς χαμηλότερο από το προτεινόμενο.

94 Όσον αφορά, πρώτον, τον συντελεστή σοβαρότητας της επίμαχης παραβάσεως, η Δημοκρατία της Κροατίας φρονεί ότι πρέπει να είναι σαφώς χαμηλότερος του προτεινόμενου συντελεστή σοβαρότητας 6.

95 Το ως άνω κράτος μέλος υποστηρίζει ότι, έχοντας επίγνωση των σκοπών της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον, προτείνει διαρκώς λύσεις που έχουν τον βέλτιστο συνολικό αντίκτυπο στο περιβάλλον, σύμφωνα με τους σκοπούς της οδηγίας 2008/98, καθώς και ότι μετέφερε πλήρως τη συγκεκριμένη οδηγία στην εθνική έννομη τάξη.

96 Όσον αφορά, ειδικότερα, τις επιπτώσεις της μη εκτελέσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας επί των γενικών ή των ειδικών συμφερόντων, η Δημοκρατία της Κροατίας υποστηρίζει ότι οι αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν στον χώρο του Biljane Donje δεν κατέδειξαν την ύπαρξη άμεσου κινδύνου για την ανθρώπινη ζωή και υγεία ή για το περιβάλλον εντός ή πλησίον του τόπου εναποθέσεως των επίμαχων σκωριών, προσθέτει δε ότι οι ισχυρισμοί της Επιτροπής περί κινδύνου οικονομικών ή άλλων ζημιών των ιδιωτών και των επιχειρήσεων είναι γενικού χαρακτήρα και δεν τεκμηριώνονται με αποδεικτικά στοιχεία.

97 Επιπλέον, η Δημοκρατία της Κροατίας ζητεί από το Δικαστήριο να λάβει υπόψη ότι η επίμαχη παράβαση αφορά μόνον τον χώρο απορρίψεως του Biljane Donje, ότι η απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας είναι η πρώτη και μοναδική απόφαση που έχει εκδώσει το Δικαστήριο κατά της Δημοκρατίας της Κροατίας λόγω παραβάσεως των υποχρεώσεων που υπέχει το εν λόγω κράτος μέλος από το δίκαιο της Ένωσης και ότι πρόκειται για την πρώτη διαδικασία που κινείται κατά του συγκεκριμένου κράτους μέλους βάσει του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

98 Όσον αφορά, δεύτερον, τον συντελεστή διάρκειας της επίμαχης παραβάσεως, η Δημοκρατία της Κροατίας φρονεί ότι πρέπει να καθορισθεί ο χαμηλότερος δυνατός.

99 Το καθού κράτος μέλος κάνει λόγο για απρόβλεπτες περιστάσεις που ανέκυψαν κατά τον χρόνο υλοποιήσεως των προαπαιτουμένων για τη διάθεση των αποβλήτων στον χώρο του Biljane Donje και για την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας. Αφενός, λόγω των περιοριστικών μέτρων που ελήφθησαν κατά το χρονικό διάστημα από το 2020 έως το 2022 σε σχέση με την πανδημία της COVID-19, ήταν αδύνατο να πραγματοποιηθούν οι προγραμματισθείσες ενέργειες εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών. Αφετέρου, το εν λόγω κράτος μέλος επισημαίνει ότι επλήγη από πλείονες καταστροφικούς σεισμούς τον Μάρτιο και τον Δεκέμβριο του 2020 και ότι το Υπουργείο Χωροταξίας, Δημοσίων Έργων και Δημοσίων Αγαθών (Κροατία), το οποίο ήταν επιφορτισμένο να διερευνήσει την πιθανή επαναχρησιμοποίηση των επίμαχων σκωριών, υποχρεώθηκε συντόμως να διαθέσει το μεγαλύτερο μέρος των δυνατοτήτων του σε κατά προτεραιότητα προγράμματα ανοικοδομήσεως και στεγάσεως, γεγονός το οποίο κατέστησε περίπλοκη την πραγματοποίηση των ενεργειών με σκοπό την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας.

100 Επιπλέον, η Δημοκρατία της Κροατίας φρονεί ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη το ότι, καθ' όλη τη διάρκεια της παραβάσεως, οι αρχές της βρίσκονταν στη διάθεση των υπηρεσιών της Επιτροπής για να παράσχουν κάθε πληροφορία σχετικά με την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας και, ως εκ τούτου, ενήργησαν καλόπιστα και τηρώντας πλήρως την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας.

101 Όσον αφορά, τρίτον, την ικανότητά της πληρωμής, η Δημοκρατία της Κροατίας υποστηρίζει ότι οι έκτακτες περιστάσεις που μνημονεύθηκαν στη σκέψη 99 της παρούσας αποφάσεως είχαν αρνητικό αντίκτυπο στους οικονομικούς δείκτες της και, ειδικότερα, στην ανάπτυξη του ΑΕΠ της. Επίσης, το ποσοστό πληθωρισμού που καταγράφηκε στο εν λόγω κράτος μέλος αυξήθηκε σημαντικά από το τέλος του 2021.

102 Όσον αφορά το αίτημα επιβολής χρηματικής ποινής, η Δημοκρατία της Κροατίας υποστηρίζει ότι έλαβε τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας. Συγκεκριμένα, επιβεβαίωσε άνευ αμφισημίας, το αργότερο με την κατάρτιση του σχεδίου διαχειρίσεως των αποβλήτων για το χρονικό διάστημα από το 2023 έως το 2028 και την έκδοση της αποφάσεως της Κροατικής Κυβερνήσεως περί της εξυγιάνσεως του ευρισκόμενου στο Biljane Donje χώρου απορρίψεως, της 24ης Αυγούστου 2023, την πρόθεσή της να προβεί στην

αποκατάσταση του εν λόγω χώρου. Το καθού κράτος μέλος προσθέτει ότι επισύναψε ως παράρτημα του υπομνήματός του αντικρούσεως κατάλογο των μέτρων που θα συνεχίσει να θέτει σε εφαρμογή μέχρι της οριστικής διαθέσεως των επίμαχων αποβλήτων.

103 Κατά συνέπεια, η Δημοκρατία της Κροατίας φρονεί ότι δεν απαιτείται εν προκειμένω να καθορισθεί χρηματική ποινή. Επικουρικώς, σε περίπτωση που το Δικαστήριο αποφασίσει την επιβολή χρηματικής ποινής, το εν λόγω κράτος μέλος ζητεί από το Δικαστήριο να καθορίσει ποσό σαφώς χαμηλότερο από εκείνο που προτείνει η Επιτροπή.

104 Όσον αφορά, ειδικότερα, το χρονοδιάγραμμα καταβολής της χρηματικής ποινής, η Δημοκρατία της Κροατίας ζητεί από το Δικαστήριο να καθορίσει χρηματική ποινή υπολογιζόμενη για περιόδους έξι μηνών, μειώνοντας το συνολικό ποσό για καθεμία από τις περιόδους αυτές αναλόγως της προόδου που θα σημειώνεται ως προς την υλοποίηση του έργου αποκαταστάσεως του χώρου απορρίψεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

105 Υπενθυμίζεται ευθύς εξαρχής ότι η διαδικασία του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ έχει ως σκοπό να παροτρύνει το μη συμμορφούμενο προς τις υποχρεώσεις του κράτος μέλος να εκτελέσει απόφαση με την οποία διαπιστώνεται παράβαση και, ως εκ τούτου, να εξασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, καθώς και ότι τα προβλεπόμενα από τη διάταξη αυτή μέτρα, ήτοι η χρηματική ποινή και το κατ' αποκοπήν ποσό, επιδιώκουν αμφότερα τον ίδιο αυτόν σκοπό [απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία II), C-123/22, EU:C:2024:493, σκέψη 96 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

106 Κατά πάγια νομολογία, η επιλογή περί επιβολής χρηματικής ποινής ή κατ' αποκοπήν ποσού εξαρτάται από την καταλληλότητα καθενός από τα δύο εν λόγω μέτρα για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού αναλόγως των περιστάσεων της υποθέσεως και, υπ' αυτές τις συνθήκες, δεν αποκλείεται η επιβολή αμφοτέρων των ειδών προβλεπόμενων κυρώσεων (απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-367/14, EU:C:2015:611, σκέψη 114 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

107 Ενώ η επιβολή χρηματικής ποινής φαίνεται ιδιαιτέρως κατάλληλη για να παρακινήσει το οικείο κράτος μέλος να παύσει, το ταχύτερο δυνατόν, μια παράβαση που, χωρίς το μέτρο αυτό, θα έτεινε να συνεχισθεί, η κύρωση που συνίσταται στην καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού στηρίζεται περισσότερο στην αποτίμηση των συνεπειών της μη εκτελέσεως των υποχρεώσεων του οικείου κράτους μέλους επί των συμφερόντων των ιδιωτών και επί του δημοσίου συμφέροντος, ιδίως όταν η παράβαση έχει συνεχισθεί επί μακρόν αφότου εκδόθηκε η απόφαση με την οποία διαπιστώθηκε αρχικώς η ύπαρξή της (απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-367/14, EU:C:2015:611, σκέψη 115 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

108 Συνεπώς, το Δικαστήριο, κατά την άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει στον συγκεκριμένο τομέα, έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει σωρευτικώς χρηματική ποινή και κατ' αποκοπήν ποσό (απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-367/14, EU:C:2015:611, σκέψη 116 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

109 Απόκειται στο Δικαστήριο να επιβάλλει, σε κάθε υπόθεση και ανάλογα με τις συγκεκριμένες περιστάσεις της αχθείσας ενώπιόν του διαφοράς, καθώς και ανάλογα με τον βαθμό πειθούς και αποτροπής που κρίνει απαραίτητο, τις κατάλληλες χρηματικές κυρώσεις, προκειμένου ιδίως να

προλάβει την επανάληψη ανάλογων παραβάσεων του δικαίου της Ένωσης [απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία II), C-123/22, EU:C:2024:493, σκέψη 97 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

110 Ως εκ τούτου, οι προτάσεις της Επιτροπής δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο και αποτελούν απλώς μια χρήσιμη βάση αναφοράς. Ομοίως, κατευθυντήριες γραμμές όπως οι περιλαμβανόμενες στις ανακοινώσεις της Επιτροπής δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο, αλλά συμβάλλουν στη διασφάλιση της διαφάνειας, της προβλεψιμότητας και της ασφάλειας δικαίου όσον αφορά τις ενέργειες του εν λόγω θεσμικού οργάνου [απόφαση της 12ης Μαρτίου 2020, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Παράνομες ενισχύσεις που χορηγήθηκαν υπέρ του ξενοδοχειακού κλάδου στη Σαρδηνία), C-576/18, EU:C:2020:202, σκέψη 136 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

– *Επί του κατ' αποκοπήν ποσού*

111 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η επιβολή υποχρεώσεως καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού και ο καθορισμός του ύψους του ποσού αυτού πρέπει, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, να αποφασίζονται βάσει του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων που συνδέονται τόσο με τα χαρακτηριστικά της διαπιστωθείσας παραβάσεως όσο και με τη συμπεριφορά του κράτους μέλους το οποίο αφορά η διαδικασία που κινήθηκε δυνάμει του άρθρου 260 ΣΛΕΕ. Συναφώς, το άρθρο αυτό παρέχει στο Δικαστήριο ευρεία εξουσία εκτιμήσεως προκειμένου να κρίνει αν πρέπει να επιβάλει μια τέτοια κύρωση και, σε καταφατική περίπτωση, ποιο πρέπει να είναι το ύψος αυτής [απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία II), C-123/22, EU:C:2024:493, σκέψη 98 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

112 Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των νομικών και πραγματικών στοιχείων βάσει των οποίων διαπιστώθηκε η παράβαση, το Δικαστήριο εκτιμά ότι για την αποτελεσματική πρόληψη ανάλογων μελλοντικών παραβάσεων των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης μπορεί να απαιτείται η λήψη αποτρεπτικού μέτρου, όπως είναι η επιβολή κατ' αποκοπήν ποσού.

113 Ως προς τούτο, πρέπει ειδικότερα να ληφθεί υπόψη ότι η Δημοκρατία της Κροατίας δεν σημείωσε σημαντική πρόοδο ούτε κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία ούτε, άλλωστε, κατά τη διάρκεια της ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασίας προκειμένου να διασφαλίσει την πλήρη εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας και ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 59 της παρούσας αποφάσεως, η Κροατική Κυβέρνηση έλαβε την απόφαση να προβεί σε αποκατάσταση του ευρισκομένου στο Biljane Donje χώρου απορρίψεως μόνον κατόπιν της ασκήσεως της υπό κρίση προσφυγής. Επιπλέον, το εν λόγω κράτος μέλος δεν αμφισβήτησε ότι, κατά την ημερομηνία περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου, τα επίμαχα απόβλητα εξακολουθούσαν να εναποτίθενται κατά τον ίδιο τρόπο και στον ίδιο χώρο και ότι, κατά τη συγκεκριμένη ημερομηνία, τα έργα αποκαταστάσεως βρίσκονταν μόλις σε προπαρασκευαστικό στάδιο.

114 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο Δικαστήριο απόκειται, κατά την άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει, να καθορίζει το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού κατά τρόπον ώστε να είναι, αφενός, προσαρμοσμένο στις περιστάσεις και, αφετέρου, ανάλογο προς τη διαπιστωθείσα παράβαση, καθώς και προς την ικανότητα πληρωμής του οικείου κράτους μέλους. Μεταξύ των κρίσιμων, συναφώς, παραγόντων περιλαμβάνονται στοιχεία όπως η σοβαρότητα της διαπιστωθείσας παραβάσεως, το χρονικό διάστημα για το οποίο εξακολούθησε η παράβαση από τη δημοσίευση της αποφάσεως με την οποία διαπιστώθηκε η τέλεσή της, καθώς και η ικανότητα

πληρωμής του οικείου κράτους μέλους [απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 2023, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (Φορολογική σήμανση του πετρελαίου ντήζελ), C-692/20, EU:C:2023:707, σκέψη 96].

115 Όσον αφορά, κατά πρώτον, τη διάρκεια της παραβάσεως λόγω της οποίας ασκήθηκε η υπό κρίση προσφυγή, υπενθυμίζεται ότι αυτή πρέπει να υπολογίζεται βάσει του χρονικού σημείου κατά το οποίο το Δικαστήριο εκτιμά τα πραγματικά περιστατικά και όχι βάσει του χρονικού σημείου της ασκήσεως της προσφυγής της Επιτροπής [πρβλ. απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2019, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (Αιολικό πάρκο Derrybrien), C-261/18, EU:C:2019:955, σκέψη 122].

116 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τη σκέψη 113 της παρούσας αποφάσεως, η προσαπτόμενη παράβαση δεν είχε ακόμη λήξει κατά τον χρόνο εξετάσεως των πραγματικών περιστατικών από το Δικαστήριο. Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η παράβαση εξακολουθεί να υφίσταται από τις 2 Μαΐου 2019, ημερομηνία δημοσιεύσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, ήτοι εδώ και σχεδόν έξι έτη, διάρκεια η οποία είναι σημαντική [βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2022, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Ανάκτηση κρατικών ενισχύσεων – Σιδηρονικέλιο), C-51/20, EU:C:2022:36, σκέψη 106].

117 Όσον αφορά, κατά δεύτερον, τη σοβαρότητα της παραβάσεως, επισημαίνεται ότι η υποχρέωση διαθέσεως των αποβλήτων χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον καταλέγεται μεταξύ των ίδιων των σκοπών της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος, όπως προκύπτει από το άρθρο 191 ΣΛΕΕ (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-653/13, EU:C:2015:478, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Όσον αφορά, ειδικότερα, τα άρθρα 5, 13 και 15 της οδηγίας 2008/98, αυτά προβλέπουν, όπως επισημαίνει η Επιτροπή στα δικόγραφά της, θεμελιώδεις υποχρεώσεις προς επίτευξη του σκοπού της εν λόγω οδηγίας ο οποίος συνίσταται στη διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας, ιδίως με την αποτροπή ή τη μείωση των αρνητικών συνεπειών της παραγωγής και της διαχειρίσεως των αποβλήτων.

118 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι η υποβάθμιση του περιβάλλοντος είναι συμφυής με την παρουσία αποβλήτων στον χώρο απορρίψεως, ανεξαρτήτως της φύσεώς τους, καθόσον μικρή σημασία έχει αν τα απόβλητα αυτά δεν είναι ούτε επικίνδυνα ούτε τοξικά, και ότι η συσσώρευση αποβλήτων, πριν ακόμη αποτελέσουν κίνδυνο για την υγεία, αποτελεί κίνδυνο για το περιβάλλον (απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας, σκέψη 62 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι, όταν μια παράβαση και, ιδίως, η παράλειψη εκτελέσεως αποφάσεως του Δικαστηρίου είναι ικανή να βλάψει το περιβάλλον και να θέσει σε κίνδυνο την ανθρώπινη υγεία, η συγκεκριμένη παράβαση πρέπει να θεωρείται ιδιαιτέρως σοβαρή [απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2023, Επιτροπή κατά Ρουμανίας (Παύση λειτουργίας χώρων υγειονομικής ταφής), C-109/22, EU:C:2023:991, σκέψη 61].

119 Εν προκειμένω, η διαπιστωθείσα παράβαση πρέπει, ως εκ τούτου, να θεωρηθεί ιδιαιτέρως σοβαρή.

120 Η σοβαρότητα της ως άνω παραβάσεως επιτείνεται από το γεγονός ότι η απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας αφορά θεμελιώδεις υποχρεώσεις τις οποίες προβλέπει η οδηγία 2008/98 και από το ότι, κατά παράβαση των υποχρεώσεων που υπέχουν τα κράτη μέλη από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ να λαμβάνουν τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της σχετικής αποφάσεως του Δικαστηρίου, η Δημοκρατία της Κροατίας θεώρησε ότι η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας εξαρτάται από τα πορίσματα της πραγματογνωμοσύνης σχετικά με τις ιδιότητες των επίμαχων σκωριών, κατά παράβαση όσων έκρινε το Δικαστήριο με

την εν λόγω απόφαση. Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη, ως επιβαρυντική περίσταση, το γεγονός ότι οι εν λόγω σκωρίες, βάρους περίπου 140 000 τόνων και συνολικού όγκου μεγαλύτερου των 76 000 m^3, εξακολουθούσαν επί μακρόν να εναποτίθενται αδικαιολόγητα στο χωριό Biljane Donje, πλησίον κατοικιών, χωρίς να υπάρξει ουσιώδης παρέμβαση των αρμόδιων εθνικών αρχών, καθώς και το ότι οι μνημονευθείσες από το εν λόγω κράτος μέλος μελέτες κατέδειξαν ότι οι επίμαχες σκωρίες ενείχαν κίνδυνο απορρίψεως βλαβερών ουσιών, η δε περιεκτικότητά τους σε επικίνδυνες ουσίες και η ραδιενέργειά τους υπερέβαιναν τα επιτρεπόμενα όρια. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη, όσον αφορά τη σοβαρότητα της επίμαχης παραβάσεως, το γεγονός ότι το εν λόγω κράτος μέλος δεν προέβλεψε να συμμορφωθεί πλήρως προς τις απαιτήσεις της οδηγίας 2008/98 πριν από τον Αύγουστο του 2025, ήτοι περίπου δώδεκα έτη μετά την ημερομηνία κατά την οποία οι υποχρεώσεις εκ της συγκεκριμένης οδηγίας άρχισαν να ισχύουν έναντι της Δημοκρατίας της Κροατίας, κατόπιν της προσχωρήσεώς της στην Ένωση, δηλαδή επί χρονικό διάστημα ιδιαιτέρως μεγάλης διάρκειας [βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2023, Επιτροπή κατά Ρουμανίας (Παύση λειτουργίας χώρων υγειονομικής ταφής), C-109/22, EU:C:2023:991, σκέψη 64 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

121 Όσον αφορά τα επιχειρήματα που προέβαλε η Δημοκρατία της Κροατίας προς στήριξη του αιτήματός της να μειωθεί ο συντελεστής σοβαρότητας της επίμαχης παραβάσεως, πρώτον, το γεγονός ότι το εν λόγω κράτος μέλος μετέφερε πλήρως την οδηγία 2008/98 στην εσωτερική έννομη τάξη δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη ως ελαφρυντική περίσταση, δεδομένου ότι η υπό κρίση διαδικασία δεν αφορά τη μη μεταφορά της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη, αλλά τη μη εκτέλεση αποφάσεως του Δικαστηρίου με την οποία διαπιστώθηκε η μη τήρηση των υποχρεώσεων εκ της οδηγίας αυτής.

122 Δεύτερον, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων τους οποίους, κατά τη νομολογία που μνημονεύθηκε στις σκέψεις 117 και 118 της παρούσας αποφάσεως, ενέχει η συγκεκριμένη παράβαση για τα επίμαχα σημαντικά δημόσια συμφέροντα, τα οποία συνδέονται με την προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας, ούτε το γεγονός ότι οι μελέτες που παραδόθηκαν στις κροατικές αρχές δεν κατέδειξαν κανέναν άμεσο κίνδυνο για την ανθρώπινη ζωή και υγεία ή για το περιβάλλον εντός ή πλησίον του ευρισκόμενου στο Biljane Donje χώρου απορρίψεως ούτε το γεγονός ότι δεν προκλήθηκε οικονομική ή άλλης φύσεως ζημία στους ιδιώτες και στις επιχειρήσεις μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα λιγότερο αυστηρή αποτίμηση της σοβαρότητας της επίμαχης παραβάσεως.

123 Τρίτον, είναι, βεβαίως, ακριβές ότι η επίμαχη παράβαση, η οποία συνίσταται σε μη εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, αφορά αποκλειστικώς τον ευρισκόμενο στο Biljane Donje χώρο απορρίψεως. Ωστόσο, πρέπει να γίνει στάθμιση της συγκεκριμένης περιστάσεως, αφενός, με το γεγονός ότι το εν λόγω κράτος μέλος δεν σημείωσε καμία σημαντική πρόοδο όσον αφορά την εκτέλεση της συγκεκριμένης αποφάσεως ως προς τον εν λόγω χώρο από τον χρόνο κινήσεως της πρώτης διαδικασίας λόγω παραβάσεως ενώπιον του Δικαστηρίου έως τον χρόνο της εκ μέρους του εξετάσεως των πραγματικών περιστατικών. Συνεπώς, η ζημία που συνεχίζει να προκαλείται στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον λόγω της προσαπτομένης παραβάσεως είναι εξίσου σημαντική με εκείνη που προκάλεσε η διαπιστωθείσα με την απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας αρχική παράβαση (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας, C-378/13, EU:C:2014:2405, σκέψη 56). Αφετέρου, από τα δικόγραφα της Δημοκρατίας της Κροατίας προκύπτει ότι, ανεξαρτήτως της εκδόσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, το εν λόγω κράτος μέλος εξακολούθησε να αγνοεί το γεγονός ότι οι επίμαχες σκωρίες συνιστούσαν απόβλητα και όχι υποπροϊόντα, αντιθέτως προς τον χαρακτηρισμό που έκανε δεκτό το Δικαστήριο με την απόφαση εκείνη.

124 Τέταρτον, μολονότι δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι οι περιστάσεις τις οποίες επικαλείται η Δημοκρατία της Κροατίας, σχετικά με την πανδημία της COVID-19 και με τους σεισμούς του Μαρτίου και του Δεκεμβρίου του 2020, που μνημονεύθηκαν στη σκέψη 99 της παρούσας αποφάσεως, μπορεί να προκάλεσαν ορισμένες καθυστερήσεις ως προς την εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, τα ληφθέντα ή σχεδιαζόμενα μέτρα κατά τον χρόνο των συγκεκριμένων γεγονότων ή ακόμη και μεταγενέστερα, τούτο δε έως τον Αύγουστο του 2023, αποσκοπούσαν στην εξέταση της δυνατότητας επαναχρησιμοποιήσεως των επίμαχων σκωριών, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα να εξακολουθήσουν να υφίστανται οι διαπιστωθείσες με την εν λόγω απόφαση παραβάσεις. Ως εκ τούτου, οι ιδιαίτερες αυτές περιστάσεις δεν επηρεάζουν την εκτίμηση περί της σοβαρότητας της επίμαχης παραβάσεως.

125 Πέμπτον, πρέπει να επισημανθεί, λαμβανομένων υπόψη των διαφόρων μέτρων που ελήφθησαν κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας, ότι η Δημοκρατία της Κροατίας συνέχισε να επιδεικνύει την ίδια συμπεριφορά με εκείνη την οποία αφορούσε η εν λόγω απόφαση, ανεχόμενη επί μακρόν την εναπόθεση ιδιαιτέρως μεγάλης ποσότητας των επίμαχων σκωριών στον χώρο του Biljane Donje, λόγω πιθανής χρήσεως των σκωριών ως οικοδομικών υλικών, μολονότι μια τέτοια χρήση ήταν αβέβαιη. Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι το καθού κράτος μέλος συνεργάσθηκε με τις υπηρεσίες της Επιτροπής στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας δεν μπορεί να θεωρηθεί ελαφρυντική περίσταση.

126 Τούτου λεχθέντος, πρέπει να ληφθεί υπόψη, ως ελαφρυντική περίσταση, το γεγονός ότι η απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας είναι η πρώτη που εξέδωσε το Δικαστήριο κατά της Δημοκρατίας της Κροατίας δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ και το ότι η παρούσα διαδικασία είναι επίσης η πρώτη που κινήθηκε βάσει του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ κατά του εν λόγω κράτους μέλους, ενώ η προσχώρηση του συγκεκριμένου κράτους μέλους στην Ένωση είναι σχετικά πρόσφατη [πρβλ. αποφάσεις της 30ής Μαΐου 2013, Επιτροπή κατά Σουηδίας, C-270/11, EU:C:2013:339, σκέψη 55, και της 14ης Δεκεμβρίου 2023, Επιτροπή κατά Ρουμανίας (Παύση λειτουργίας χώρων υγειονομικής ταφής), C-109/22, EU:C:2023:991, σκέψη 63].

127 Όσον αφορά, κατά τρίτον, την ικανότητα πληρωμής της Δημοκρατίας της Κροατίας, η Επιτροπή πρότεινε να ληφθούν υπόψη το ΑΕΠ του καθού κράτους μέλους σε σύγκριση με τον μέσο όρο των ΑΕΠ των κρατών μελών για τα δύο τρίτα του υπολογισμού και ο πληθυσμός του σε σύγκριση με τον μέσο όρο πληθυσμού των κρατών μελών ως δημογραφικό κριτήριο για το ένα τρίτο του υπολογισμού, σύμφωνα με τα σημεία 3.4 και 4.2 της ανακοινώσεως του 2023.

128 Συναφώς, από την πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι ο προσδιορισμός της ικανότητας πληρωμής του οικείου κράτους μέλους δεν δύναται να συμπεριλάβει στη μέθοδο υπολογισμού του συντελεστή «n», ο οποίος αντιστοιχεί στην ικανότητα πληρωμής του οικείου κράτους μέλους σε σύγκριση με την ικανότητα πληρωμής των λοιπών κρατών μελών, τη συνεκτίμηση δημογραφικού κριτηρίου σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα σημεία 3.4 και 4.2 της ανακοινώσεως του 2023 [απόφαση της 25ης Απριλίου 2024, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Οδηγία για τους πληροφοριοδότες δημοσίου συμφέροντος), C-147/23, EU:C:2024:346, σκέψη 86].

129 Επομένως, προκειμένου να προσδιορισθεί η ικανότητα πληρωμής της Δημοκρατίας της Κροατίας, πρέπει να ληφθεί υπόψη ως κυριότερο στοιχείο το ΑΕΠ της, χωρίς να συνεκτιμηθεί η σημασία του πληθυσμού του εν λόγω κράτους μέλους. Πρέπει, επίσης, να ληφθούν υπόψη τα επιχειρήματα της Δημοκρατίας της Κροατίας περί δυσμενούς για το εν λόγω κράτος μέλος εξελίξεως των κρίσιμων οικονομικών δεικτών κατά τη διάρκεια της επίμαχης παραβάσεως. Συνεπώς, πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη η πρόσφατη εξέλιξη του ΑΕΠ του εν λόγω κράτους μέλους, ως έχει κατά τον

χρόνο της εξετάσεως των πραγματικών περιστατικών από το Δικαστήριο [απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία II), C-123/22, EU:C:2024:493, σκέψη 131 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

130 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμη την επιβολή κατ' αποκοπήν ποσού ύψους 1 000 000 ευρώ.

– *Επί της χρηματικής ποινής*

131 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιβολή χρηματικής ποινής δικαιολογείται κατ' αρχήν μόνον εφόσον, κατά τον χρόνο εξετάσεως των πραγματικών περιστατικών από το Δικαστήριο, η παράβαση που συνίσταται στη μη εκτέλεση προηγούμενης αποφάσεως εξακολουθεί να υφίσταται [απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία II), C-123/22, EU:C:2024:493, σκέψη 135 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

132 Εν προκειμένω, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 116 της παρούσας αποφάσεως, η προσαπτόμενη παράβαση εξακολουθούσε να υφίσταται μέχρι την εξέταση των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υποθέσεως από το Δικαστήριο.

133 Υπό τις συνθήκες αυτές, η επιβολή χρηματικής ποινής στη Δημοκρατία της Κροατίας συνιστά πρόσφορο οικονομικής φύσεως μέσο ώστε το εν λόγω κράτος μέλος να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να παύσει τη διαπιστωθείσα παράβαση και για να εξασφαλίσει την πλήρη εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας.

134 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, η χρηματική ποινή πρέπει να είναι ανάλογη προς τον βαθμό πίεσης που απαιτείται ώστε το οικείο κράτος μέλος να μεταβάλει τη συμπεριφορά του και να παύσει την προσαπτόμενη συμπεριφορά [απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία II), C-123/22, EU:C:2024:493, σκέψη 138 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

135 Στο Δικαστήριο απόκειται, κατά την άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει συναφώς, να καθορίζει το ύψος της χρηματικής ποινής κατά τρόπον ώστε να είναι, αφενός, προσαρμοσμένο στις περιστάσεις και, αφετέρου, ανάλογο τόσο προς τη διαπιστωθείσα παράβαση όσο και προς την ικανότητα πληρωμής του συγκεκριμένου κράτους μέλους [απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία II), C-123/22, EU:C:2024:493, σκέψη 139 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

136 Για τους σκοπούς του προσδιορισμού του ύψους της χρηματικής ποινής, τα βασικά κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για να εξασφαλίζεται ο χαρακτήρας της ως μέτρου εξαναγκασμού με σκοπό την ομοιόμορφη και αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης είναι, κατ' αρχήν, η σοβαρότητα των παραβάσεων, η διάρκειά τους και η ικανότητα πληρωμής του συγκεκριμένου κράτους μέλους. Για την εφαρμογή των κριτηρίων αυτών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ιδίως οι συνέπειες της μη εκτελέσεως επί των ιδιωτικών και δημοσίων συμφερόντων, καθώς και ο επείγων χαρακτήρας της συμμορφώσεως του οικείου κράτους μέλους προς τις υποχρεώσεις του [απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία II), C-123/22, EU:C:2024:493, σκέψη 141 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

137 Εν προκειμένω, οι περιστάσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη προκύπτουν ιδίως από το σκεπτικό που εκτίθεται στις σκέψεις 116 έως 122 και 124 έως 129 της παρούσας αποφάσεως σχετικά με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της επίμαχης παραβάσεως καθώς και με την ικανότητα πληρωμής της Δημοκρατίας της Κροατίας. Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, κατά τις προβλέψεις του καθού κράτους μέλους, η πλήρης διάθεση των επίμαχων αποβλήτων δεν πρόκειται να έχει ολοκληρωθεί πριν από τον Αύγουστο του 2025, δηλαδή περίπου δεκαπέντε έτη μετά την εναπόθεσή τους στον χώρο του Biljane Donje.

138 Τέλος, το αίτημα της Δημοκρατίας της Κροατίας περί επιβολής προοδευτικώς μειούμενης χρηματικής ποινής, υπολογιζόμενης σε εξαμηνιαία βάση, δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Πράγματι, δεδομένου ότι η διαπιστωθείσα παράβαση αφορά αποκλειστικώς έναν χώρο απορρίψεως, ενδεχομένως λιγότερο σημαντική βλάβη του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας μπορεί να διαπιστωθεί μόνον κατόπιν της εκ μέρους του καθού κράτους μέλους πλήρους εκτελέσεως της αποφάσεως Επιτροπή κατά Κροατίας.

139 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, η Δημοκρατία της Κροατίας πρέπει να υποχρεωθεί να καταβάλει στην Επιτροπή χρηματική ποινή ύψους 6 500 ευρώ ανά ημέρα καθυστερήσεως ως προς τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για τη συμμόρφωση προς την απόφαση Επιτροπή κατά Κροατίας, από της δημοσιεύσεως της παρούσας αποφάσεως και μέχρι την πλήρη εκτέλεση της πρώτης αποφάσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

140 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Δημοκρατία της Κροατίας ηττήθηκε, πρέπει να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) αποφασίζει:

1) **Η Δημοκρατία της Κροατίας, μη λαμβάνοντας τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως της 2ας Μαΐου 2019, Επιτροπή κατά Κροατίας (Χώρος απόρριψης του Biljane Donje) (C-250/18, EU:C:2019:343), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.**

2) **Υποχρεώνει τη Δημοκρατία της Κροατίας να καταβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατ' αποκοπήν ποσό ύψους 1 000 000 ευρώ.**

3) **Υποχρεώνει τη Δημοκρατία της Κροατίας να καταβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από την ημερομηνία δημοσιεύσεως της παρούσας αποφάσεως και έως την εκτέλεση της αποφάσεως της 2ας Μαΐου 2019, Επιτροπή κατά Κροατίας (Χώρος απόρριψης του Biljane Donje) (C-250/18, EU:C:2019:343), σε περίπτωση που η διαπιστωθείσα στο σημείο 1 του διατακτικού της παρούσας αποφάσεως παράβαση συνεχίζεται κατά την εν λόγω ημερομηνία, χρηματική ποινή ύψους 6 500 ευρώ ανά ημέρα καθυστερήσεως ως προς την εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων για τη συμμόρφωση προς την απόφαση της 2ας Μαΐου 2019, Επιτροπή κατά Κροατίας (Χώρος απόρριψης του Biljane Donje) (C-250/18, EU:C:2019:343).**

4) Καταδικάζει τη Δημοκρατία της Κροατίας στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)